

Заштита података о личности:
ставови и мишљења Повереника

Издавач
Повереник за информације од јавног значаја
и заштиту података о личности
Булевар краља Александра бр. 15, 11000 Београд
Тел.: + 381 11 3408 900
Факс: + 381 11 3343 379
Е-mail: office@poverenik.rs
www.poverenik.rs

За издавача
Родољуб Шабић

Уредници
Александар Ресановић
Славољупка Павловић

„Публикација се објављује у оквиру Пројекта који се већински финансира од стране Министарства спољних послова Норвешке кроз Билатерални програм Краљевине Норвешке за 2015. годину, док су средства за ову публикацију издвојена из буџета Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности.“

Лектура, дизајн и њерелом
Службени гласник

Штампа
Службени гласник

Тираж
500 примерака
ISBN 978-86-919155-3-7
Београд, 2017.

Повереник за информације
од јавног значаја и заштиту
података о личности

Заштита података о личности: ставови и мишљења Повереника

Садржај

Уводна реч	9
1. Шта је податак о личности	11
1.1. Својеручни потпис као податак о личности	13
1.2. ИП адреса као податак о личности и достављање задржаних података	14
1.3. Подаци прикупљени у току клиничког испитивања као подаци о личности	16
1.4. Генетички подаци као нарочито осетљиви подаци о личности	17
2. Својство правног субјекта који врши обраду података о личности	19
2.1. Руковалац података одређује сврху и начин обраде података	21
2.2. Корисник података је законом или по пристанку овлашћен да користи податке	22
2.3. Обрађивач података је онај коме руковалац на основу закона или уговора поверава одређене послове у вези с обрадом	23
2.4. Елементи уговора којим руковалац поверава обрађивачу вршење послова обраде података о личности	25
2.5. Представништво страног привредног друштва није руковалац података	26
3. Услови за обраду података о личности	29
3.1. Основна начела заштите података о личности	31
3.2. Обрада података о лицима која су закључила брак у сврху контроле пословања привредних субјеката	32
3.3. Обрада података о личности на недозвољен начин у смислу члана 8. тачка 5. Закона о заштити података о личности	34
3.4. Задржавање личне карте на базену	35
3.5. Број здравствене књижице и ЛБО су подаци који се користи само за потребе здравственог осигурања	37

3.6. Да ли је члан 36. Закона о адвокатури („Службени гласник РС“, бр. 31/11 и 24/12 – одлука УС) правни основ за обраду података о личности?	39
3.7. Утврђивање идентитета лица увидом у више од једног личног документа представља прекомерну обраду података	42
3.8. Издавање извода из матичних књига без правног основа	44
3.9. Подзаконски акт није валидан правни основ за обраду података о личности	45
3.10. Обрада без пристанка лица (чл. 12. и 13. Закона о заштити података о личности)	47
3.12. Начело безбедности података и примена највишег могућег степена заштите података	50
3.13. Обезбеђење података и заштита података	53
3.14. Обрада ЈМБГ	54
4. Обрада нарочито осетљивих података о личности	57
4.1. Обрада података о националној припадности или вероисповести ученика	59
4.2. Обрада податка о националној припадности окривљеног у сврху остваривања права окривљеног на употребу свог језика и писма није дозвољена	61
4.3. Објављивање података о жртви насиља, осуди за кривично дело и националној припадности на интернет презентацији органа јавне власти	63
4.4. Достављање података о породиљама	66
4.5. Видео-надзор у установи за хоспитализацију особа са менталним поремећајима	68
4.6. Обрада података о здравственом стању ученика	69
4.7. Недозвољеност достављања података о здравственом стању деце јединици локалне самоуправе	72
5. Обрада података о личности за делатност јавних гласила	75
5.1. Повереник није надлежан да врши надзор у вези са обрадом података од стране новинара која искључиво служи публицистичкој делатности јавног гласила	77
6. Обрада у научне, историјске и статистичке сврхе	79
6.1. Обрада података у научноистраживачке сврхе	81
6.2. Обрада у статистичке сврхе	82
7. Посебни видови обраде	87
7.1. Достављање отиска свих 10 прстију (декадактилоскопски фиш)	89

7.2. Видео-надзор у новинској редакцији	90
7.3. Снимање телефонских разговора	92
7.4. Незаконита обрада података преносом уживо (live streaming) у пријемним канцеларијама службе за катастар непокретности	94
7.5. Обрада података о личности приликом снимања улица и објеката у сврху успостављања услуге „Google Street View“	97
8. Изношење података	101
8.1 Услови за давања пристанка за обраду података цене се према прописима државе у којој се обрада врши	103
8.2. Размена података о физичким лицима између Управе царине и управа царина других држава	105
8.3. Одлука о изношењу података доноси се с обзиром на околности сваког појединачног случаја	106
8.4. Изношење података о личности у државу која није чланица Конвенције	107
9. Централни регистар Повереника	109
9.1. Обавештење о намери обраде из члана 49. Закона о заштити података о личности	111
9.2. Евиденција о обради	112
10. Однос права на слободан приступ информацијама и права на заштиту података о личности	115
10.1. Прекомерна обрада података о личности приликом поступања по захтеву за слободан приступ информацијама од јавног значаја	117
11. Остало	123
11.1. Повереник није надлежан да цени ваљаност доказног средства у судском поступку	125

Уводна реч

Прошле године је први пут објављена публикација у области заштите података о личности *Одлуке и ставови Повереника по изјављеним жалбама у воступу заштити података о личности*. Била је осмишљена као инструктивни приручник за грађане да се ближе упознају с правима која им припадају по Закону о заштити података о личности (право на обавештење о обради података, право на увид и издавање копије, као и права поводом извршеног увида: право на исправку, допуну, брисање, као и прекид и привремену обуставу обраде) и како да их остваре, али и за руковооце података да им помогне у доследној примени овог закона.

И ова публикација део је напора да се афирмише право на заштиту података о личности, као једно од основних људских права загарантовано Уставом Републике Србије.

Проблема у области заштите података о личности има много. Несклађеност Закона о заштити података о личности с међународним стандардима у области заштите података о личности, његова анахроност и превазиђеност, непостојање акционог плана за спровођење већ усвојене Стратегије за заштиту података о личности, изостанак системског уређења важних области, као што су биометрија, видео-надзор и сл., само су неки од проблема у овој области. Упркос свему томе, почев од 1. јануара 2009, када је почела примена Закона о заштити података о личности и када је Повереник за информације од јавног значаја постао и заштитник права на заштиту података о личности, изграђени су и домаћи стандарди у области заштите података о личности кроз праксу Повереника.

За разлику од прошлогодишње публикације која се заснивала само на одлукама по жалбама у области заштите података о личности, у овој публикацији налазе се ставови и мишљења Повереника који су садржани у другим актима којима је институција Повереника комуницирала с окружењем, укључујући упозорења и решења донета у поступку надзора над спровођењем и извршавањем Закона о заштити података о личности. Од неколико хиљада предмета, изабран је релативни мали број карактеристичних предмета за које верујем да могу бити од помоћи широком кругу лица, како би разумели основне појмове и институте у Закону о заштити података о личности.

Публикација има неколико целина: „Шта је податак о личности“, „Својство правног субјекта који врши обраду података о личности“, „Услови за обраду података о личности“, „Обрада нарочито осетљивих података о личности“, „Обрада података о личности за делатност

јавних гласила“, „Обрада у научне, историјске и статистичке сврхе“, „Посебни видови обраде“, „Изношење података“, „Централни регистар Повереника“ и „Однос права на слободан приступ информацијама и права на заштиту података о личности“.

Верујем да ће ова публикација допринети подизању свести о значају заштите података о личности и да ће помоћи грађанима и свим субјектима који обрађују податке о личности у остваривању и поштовању овог права.

Родољуб Шабић, с. р.

Повереник за информације од јавног значаја
и заштиту података о личности

1. Шта је податак о личности

1.1. СВОЈЕРУЧНИ ПОТПИС КАО ПОДАТАК О ЛИЧНОСТИ

Својеручни потпис представља податак о личности, уколико је и све док је потпис могуће довести у везу с одређеним или одредивим физичким лицем.

Из ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

У одговору грађанину на питање да ли је дозвољено постављати документ с личним потписом на интернет у отвореном приступу, Повереник је указао на следеће.

Одредбом члана 3. ЗЗПЛ прописано је да сваки податак који се односи на физичко лице које је одређено или одредиво, представља податак о личности, без обзира на његово својство и начин похрањивања.

Консеквентно, својеручни потпис представља податак о личности, докле год га је могуће довести у везу с одређеним или одредивим физичким лицем.

Наведени критеријум је лако задовољити, имајући у виду да су најчешће у потпису садржани име и презиме лица које се потписало, или да су у документу на којем се налази потпис садржани и други идентификациони подаци лица, који потписника чине одређеним, односно одредивим.

Да би обрада података о личности била дозвољена, потребно је да су задовољени критеријуми прописани чланом 8. ЗЗПЛ, који, између осталог, подразумевају постојање ваљаног правног основа за обраду (да за обраду постоји сагласност лица или законско овлашћење), односно начела сразмере и сврсисходности у обради (да се обрађују само они подаци који су неопходни за остварење сврхе обраде).

Полазећи од претпоставке да „... интернет у отвореном приступу“, како је наведено у достављеном допису, подразумева чињење доступним података о својеручном потпису лица неограниченом кругу лица, јавно путем интернета, за дозвољеност такве обраде неопходно је да су испуњени наведени услови прописани чланом 8. ЗЗПЛ.

Број 011-00-00994/2015-05 од 31. јула 2015. године

1.2. ИП АДРЕСА КАО ПОДАТАК О ЛИЧНОСТИ И ДОСТАВЉАЊЕ ЗАДРЖАНИХ ПОДАТАКА

ИП адреса је податак о личности у смислу члана 3. Закона о заштити података о личности, јер може да се искористи да се идентификује корисник интернета. Такође, ИП адреса је и податак о комуникацији лица, чија је тајност зајемчена. Приступ подацима о комуникацији лица могућ је једино на основу одлуке суда, а никако налога јавног тужилаштва.

Из ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Поводом захтева Вишег јавног тужилаштва у Београду упућеног оператору електронских комуникација да, супротно Уставу Републике Србије (члан 41), мимо одлуке суда приступи подацима о комуникацији лица, Повереник се писмом обратио Републичком јавном тужиоцу, у коме је, између осталог, указао на следеће.

У конкретном случају Више јавно тужилаштво у Београду поднело је захтев за приступ подацима о комуникацијама, који је заснован на члану 282. став 1. тачка 3. Законика о кривичном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 101/11, 121/12, 32/13 и 45/13), а под претњом новчане казне прописане у ставу 2. члана.

Према члану 282. став 1. тачка 3. ЗКП, јавни тужилац може поднети захтев државним и другим органима и правним лицима да му пружи потребна обавештења. О опасности екстензивног тумачења овог овлашћења јавног тужиоца, а готово идентичним поводом и захтевом тада једног основног јавног тужилаштва оператору, Повереник се обратио Републичком јавном тужилаштву тражећи да скрене пажњу свим основним јавним тужилаштвима на неопходност да у свом раду стриктно уважавају уставне гаранције људских права.

Подаци који се траже у конкретном случају односе се на „све расположиве податке о кориснику [одређене] ИП адресе“, те свакако није реч о *обавештењима* у смислу наведене одредбе, већ о задржаним подацима, односно подацима о комуникацији лица чија је тајност зајемчена, и евентуалним одступањима од исте, што је одређено Уставом Републике Србије.

Укратко, интернет протокол адреса, „ИП адреса“ је јединствени нумерички идентификатор уређаја који додељује оператор електронских комуникација, тзв. „интернет провајдер“. ИП адреса као податак може да се искористи да идентификује корисника интернета и представља податак о личности у смислу члана 3. Закона о заштити података о личности („Службени гласник РС“, бр. 97/08, 104/09 – др. закон, 68/12 – одлука УС и 107/12). Истовремено, ИП адреса је и податак о

комуникацији лица који је оператор, поред других података о комуникацији, дужан да чува 12 месеци на основу Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, бр. 44/10 и 60/13 – одлука УС).

Одредба члана 282. став 1. тачка 3. ЗКП нарочито је спорна уколико се тумачи као повезана с чланом 286. став 3. ЗКП, у ком се прописује да по налогу јавног тужиоца полиција може прибавити евиденцију остварене телефонске комуникације, коришћених базних станица или извршити лоцирање места с којег се обавља комуникација. Повереник је подсетио на заједнички предлог Повереника и Заштитника грађана за оцену уставности управо те одредбе ЗКП, који је поднео Уставном суду 29. маја 2012. године.

Међутим, и без одлуке Уставног суда по овом предлогу, неспорно је да је реч о подацима о комуникацији лица чије је ограничење могуће једино на основу одлуке суда, а никако налога неког другог органа, као што је јавно тужилаштво. На ово јасно указују одлуке Уставног суда о утврђивању уставности одредаба два закона. Пре свега, Одлуком ИУз-1218/2010 о уставности одредаба Закона о Војнобезбедносној агенцији и Војно обавештајној агенцији, од 19. априла 2012, а која је објављена у „Службеном гласнику РС“, број 55/12 од 1. јуна 2012, престале су да важе одредбе члана 13. став 1. у вези са чланом 12. став 1. тачка 6) и члана 16. став 2. Закона о Војнобезбедносној агенцији и Војнообавештајној агенцији („Службени гласник РС“, број 88/09). Даље, Одлуком ИУз број 1245/2010 од 13. јуна 2013, објављеном у „Службеном гласнику РС“, број 60/13 од 10. јула 2013, престале су да важе одредбе члана 128. став 1. у делу који гласи: „у складу са законом којим се уређује кривични поступак“, као и у делу који гласи: „у складу са законима којима се уређује рад служби безбедности Републике Србије и рад органа унутрашњих послова“, затим члана 128. став 5. у делу који гласи: „на захтев надлежног државног органа, у складу са ставом 1. овог члана“ и члана 129. став 4. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, број 44/10).

Оваквим поступањем појединих јавних тужилаштава чини се да се свесно крши уставно јемство и негира заштита основних људских права, а одговорност за кршења Устава РС и људских права намеће се приватноправним лицима. Реч је о појединим јавним тужилаштвима, јер постоје и примери јавних тужилаштава који поступају у складу с положајем и надлежностима утврђених чланом 156. Устава Републике Србије.

Повереник је још једном ургирао на то да се престане с овом лошом праксом кршења Устава и људских права од стране јавних тужилаштава.

1.3. ПОДАЦИ ПРИКУПЉЕНИ У ТОКУ КЛИНИЧКОГ ИСПИТИВАЊА КАО ПОДАЦИ О ЛИЧНОСТИ

Подаци о пацијентима који учествују у клиничким испитивањима лека представљају податке о личности докле год се на основу тих података може идентификовати конкретно физичко лице. Тек када се подаци обраде на начин који подразумева њихову потпуну анонимизацију, ти подаци губе својство података о личности.

Из ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Према члану 3. тачка 1. Закона о заштити података о личности, податак о личности је свака информација која се односи на физичко лице. Физичко лице је човек на кога се односи податак, чији је идентитет одређен или одредив на основу личног имена, јединственог матичног броја грађана, адресног кода или другог обележја његовог физичког, психолошког, духовног, економског, културног или друштвеног идентитета.

Дакле, под податком о личности треба подразумевати сваки податак који физичко лице на које се односи чини одређеним или одредивим. Сходно томе, подаци о пацијентима који учествују у клиничким испитивањима лека (нпр. подаци о њиховом здравственом стању, физичким карактеристикама, полу, годинама и сл.) представљали би податке о личности докле год се на основу тих података може идентификовати конкретно физичко лице, тј. конкретан пацијент. У том смислу, није од значаја да ли су подаци о пацијентима повезани с њиховим личним именима, као на почетку истраживања, или се чувају без означавања личних имена (псеудонимизација), као нпр. у бази података спонзора, уколико се на основу њих физичка лица могу идентификовати уз улагање разумног труда. Тек када се подаци обраде на начин који подразумева њихову потпуну анонимизацију (нпр. статистичка обрада података), тј. када на основу њих више не буде могућа идентификација физичког лица, ти подаци губе својство података о личности.

Број: 011-00-00533/2016-02 од 5. маја 2016. године

1.4. ГЕНЕТИЧКИ ПОДАЦИ КАО НАРОЧИТО ОСЕТЉИВИ ПОДАЦИ О ЛИЧНОСТИ

Генетички подаци су подаци о личности. Имајући у виду изразиту јединственост природе и карактеристика генетичких информација и њихову повезаност с информацијама које могу открити здравствено стање или етничко порекло особе, требало би их третирати као нарочито осетљиве податке.

Из ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Релевантна међународна институција која се бавила генетским подацима (а који подаци могу бити прикупљани и обрађивани у клиничким истраживањима лекова) и која је успоставила одређене стандарде и смернице у тој области јесте Радно тело 29 (енгл. Article 29 – Data Protection Working Party), основано на основу члана 29. Директиве 95/46/ЕЗ од 24. октобра 1995, а чија је надлежност прописана чланом 30. исте директиве. Ово тело има саветодавни статус и независно је у свом раду. Према Радном документу о генетичким подацима, који је усвојило ово радно тело 17. марта 2004. (енгл. Working document on Genetic Data, adopted 17 March 2004, 12178/03/EN, WP 91), генетички подаци су подаци о личности у смислу члана 2(а) Директиве („податак о личности“ означава сваку информацију у вези с физичким лицем које је идентификовано или може бити идентификовано – „лице које је предмет података“; лице које се може идентификовати јесте оно лице које може бити идентификовано, непосредно или посредно, пре свега позивањем на идентификациони број или на једног чиниоца или више чинилаца који су карактеристични за његов физички, физиолошки, духовни, економски, културни или друштвени идентитет) и покривени су том дефиницијом, будући да су у највећем броју случајева, генетичке информације повезане с одређеном особом, тј. особа је на основу генетичких информација одређена или одредива. Поред тога, имајући у виду изразиту јединственост природе и карактеристика генетичких информација и њихову повезаност с информацијама које могу открити здравствено стање или етничко порекло особе, требало би их третирати као нарочито осетљиве податке у смислу члана 8(1) Директиве (државе чланице забрањују обраду података о личности који откривају расно или етничко порекло, политичке ставове, верска или филозофска уверења, чланство у синдикатима, као и обраду података који се односе на здравствено стање или сексуални живот) и због тога би генетички подаци требало да буду предмет појачане заштите примењене кроз Директиву, као и измену националних закона.

2. Својство правног субјекта који врши обраду података о личности

2.1. РУКОВАЛАЦ ПОДАТАКА ОДРЕЂУЈЕ СВРХУ И НАЧИН ОБРАДЕ ПОДАТАКА

Руковалац података – а према члану 3. тачка 5. Закона о заштити података о личности може да буде физичко или правно лице, односно орган власти – јесте лице које одређује сврху и начин обраде података. Појам руковаоца података о личности треба разликовати од лица која су запослена код руковаоца података и која непосредно раде на пословима обраде података о личности.

Из ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Дајући мишљење на Нацрт закона о здравственој документацији и евиденцијама у области здравства, Повереник је Министарству здравља, између осталог, указао на следеће.

У тачки 21. дефинисано је да је „руковалац података“ лице овлашћено за вођење здравствене документације и евиденција и прикупљање, унос и обраду података. Из ове дефиниције није јасно да ли је реч о физичким или правним лицима. Притом се не види ни јасна разлика између нпр. здравствене установе која је руковалац података и њених запослених, који непосредно раде на пословима обраде података о личности. Наиме, одредбом члана 3. тачка 5. Закона о заштити података о личности, прописано је да је руковалац података физичко или правно лице, односно орган власти који обрађује податке. То може, примера ради, бити здравствена установа, институт за јавно здравље итд. Запослени у тим установама, који непосредно раде на пословима обраде података о личности, а на основу обавеза и овлашћења која проистичу из њиховог радноправног односа с послодавцем, нису руковаоци података у смислу Закона о заштити података о личности. Стога је, ради конзистентности правног система, потребно користити постојеће, јасно дефинисане појмове. Важно је имати у виду да руковалац података одређује сврху и начин обраде података.

Број: 011-00-00767/2013-05 од 25. новембра 2013. године

2.2. КОРИСНИК ПОДАТАКА ЈЕ ЗАКОНОМ ИЛИ ПО ПРИСТАНКУ ОВЛАШЋЕН ДА КОРИСТИ ПОДАТКЕ

Одредбом члана 3. тачка 7. Закона о заштити података о личности прописано је да је корисник података физичко или правно лице, односно орган власти, који је законом или по пристанку овлашћен да користи податке. Када се корисник података обраћа руковооцу података са захтевом да му достави податке о неком лицу, он би требало да наведе у које сврхе и по ком правном основу тражи податке о том лицу.

Из ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Када здравствена установа тражи од надлежног центра за социјални рад податке о личности пацијента, онда центар за социјални рад има статус руковооца података (члан 3. тачка 5. Закона о заштити података о личности), а здравствена установа статус корисника података. Одредбом члана 3. тачка 7. Закона о заштити података о личности прописано је да је корисник података физичко или правно лице, односно орган власти, који је законом или по пристанку овлашћен да користи податке. То конкретно значи следеће: да би центар за социјални рад, као руковалац података, дао здравственој установи, као кориснику података, податке о личности пацијента, потребно је да за то има одговарајући правни основ. Правни основ може бити или законска одредба која га изричито обавезује (или му омогућава) да такве податке да кориснику података или пристанак лица чије податке обрађују.

Иначе, када се корисник података обраћа руковооцу података са захтевом да му достави податке о неком лицу, он би требало да наведе у које сврхе и по ком правном основу тражи податке о том лицу.

Након што руковалац података утврди да ли је корисник података овлашћен да тражи и прима податке и да ли су му ти подаци неопходни за извршавање послова из његове надлежности, он ће донети одлуку о томе да ли ће те податке уступити кориснику података, притом водећи рачуна о свим обавезама прописаним Законом о заштити података о личности, а посебно о начелима заштите података о личности (члан 8. ЗЗПЛ), као и прописима који регулишу како његов делокруг рада, тако и делокруг рада корисника података.

Број: 164-00-00636/2012-07 од 11. ДЕЦЕМБРА 2013. ГОДИНЕ

2.3. ОБРАЂИВАЧ ПОДАТАКА ЈЕ ОНАЈ КОМЕ РУКОВАЛАЦ НА ОСНОВУ ЗАКОНА ИЛИ УГОВОРА ПОВЕРАВА ОДРЕЂЕНЕ ПОСЛОВЕ У ВЕЗИ С ОБРАДОМ

Обрађивач података је физичко или правно лице, односно орган власти, коме руковалац на основу закона или уговора поверава одређене послове у вези с обрадом. На односе између руковаоца и обрађивача, без обзира на место где се у моменту закључивања уговора налазе подаци о личности, примењују се одредбе Закона о заштити података о личности, с обзиром на то да је одговорност руковаоца података, између осталог и избор обрађивача.

Из ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности примио је од адвокатске канцеларије захтев за давање мишљења у вези с применом Закона о заштити података о личности, везано за изношење података о личности из Републике Србије.

У захтеву за давање мишљења наведено је да је њихов клијент интернационална компанија са седиштем у СР Немачкој, која у Републици Србији послује преко свог зависног друштва и да у одређеним ситуацијама може доћи до потребе изношења података о лицима која су запослена код руковаоца у иностранству, како би исти, сходно корпоративним правилима и за унапред дефинисане потребе, били учињени доступним надлежним службама њиховог клијента као матичне компаније.

С тим у вези тражено је појашњење у односу на следеће ситуације.

Прва ситуација односила би се на случај тзв. индиректног изношења података у државу која није чланица Конвенције, у којој би руковалац податке о личности износио обрађивачу означеном као обрађивач 1, с којим је руковалац у уговорном односу. У тој ситуацији, обрађивач 1 би, за потребе коришћења од стране матичне компаније, примљене податке прослеђивао обрађивачу 2. чије се седиште налази у држави која није чланица Конвенције и који је пружалац тзв. Cloud услуга, код кога би централизовано били похрањени подаци о запосленима свих зависних компанија клијента.

Друга ситуација односила би се на случај тзв. директног изношења података у државу чланицу која није чланица Конвенције, ако се руковалац определи за опцију да, на бази уговорног односа, податке износи директно обрађивачу 2. У вези с тим, постављено је питање да ли би у складу са Законом и праксом Повереника руковалац имао додатних обавеза осим прибављања дозволе Повереника и писане сагласности запослених за изношење података.

Тим поводом, Повереник је у складу са Законом о заштити података о личности личности („Службени гласник РС“, бр. 97/08 и 104/09 – др. закон, 68/12 – одлука УС и 107/12) дао начелан одговор у односу на појашњења која су тражена.

Пре свега, када је у питању изношење података о личности из Републике Србије, Закон у члану 53. прописује режим изношења тих података и ситуације у којима је за изношење података о личности потребно прибавити дозволу Повереника.

Наиме, одредбом члана 53. став 1. Закона о заштити података о личности предвиђено је да се подаци о личности, без претходне дозволе Повереника, могу износити из Републике Србије у државу чланице Конвенције о заштити лица у односу на аутоматску обраду личних података Савета Европе.

За изношење података о личности из Републике Србије у државу која није чланица Конвенције, сходно одредбама члана 53. ст. 2. и 3. овог закона, потребно је пре намераваног преноса прибавити дозволу Повереника.

Та дозвола се, у сваком појединачном случају, даје за одређено изношење података о физичким лицима из Републике Србије, чија је обрада, са становишта Закона о заштити података о личности, дозвољена, а који су садржани у збирци података о личности коју је, у складу с наведеним законом, успоставио руковалац који одлучи да те податке из Републике Србије изнесе у неку другу државу која није чланица Конвенције.

Како је уређено чланом 3. тачка 8. Закона о заштити података о личности, обрађивач података је физичко или правно лице, односно орган власти, коме руковалац на основу закона или уговора поверава одређене послове у вези с обрадом. Дакле, у овом случају, обрађивач би било правно лице коме је руковалац уговором поверио, односно коме намерава да повери одређене послове у вези с обрадом.

На односе између руковаоца и обрађивача, без обзира на место где се у моменту закључивања налазе подаци о личности, примењују се одредбе Закона о заштити података о личности, с обзиром на то да је одговорност руковаоца података, између осталог, и избор обрађивача.

Стога, уговорни однос између руковаоца и обрађивача, дакле постојање појединачног односа руковаоца и обрађивача 1. и обрађивача 2, одређује и одговор на постављена питања, независно од тога да ли је реч о описаном „индиректном“ или „директном“ изношењу података.

2.4. ЕЛЕМЕНТИ УГОВОРА КОЈИМ РУКОВАЛАЦ ПОВЕРАВА ОБРАЂИВАЧУ ВРШЕЊЕ ПОСЛОВА ОБРАДЕ ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ

Уколико се руковалац одлучи да послове у вези с обрадом података повери неком обрађивачу на основу уговора, потребно је да се тим уговором прецизно уреде права и обавезе између руковоаца и обрађивача. Руковалац података не може на обрађивача пренети више овлашћења у вези с обрадом него што их сам има, па би уговором посебно требало обезбедити да обрађивач обавља послове у вези с обрадом података о личности само у оквиру добијеног овлашћења и да их не обрађује у било коју другу сврху, осим уговорене. За сваког обрађивача, па и онога који је одређен уговором, изричито важе одредбе члана 47. Закона о заштити података о личности, а казнене одредбе прописане чланом 57. Закона односе се и на обрађивача, због чега би уговором обрађивача података требало обавезати да обезбеди одговарајуће организационе и техничке мере заштите података које обрађује и уредити да физичка лица која ће у име обрађивача предузимати послове обраде подлежу прописаним обавезама чувања професионалне тајне.

Из ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПОВЕРЕНИКА:

Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности адвокатска канцеларија је доставила модел уговора о заштити података о личности, који је састављен с циљем да се може закључивати као прилог различитим уговорима о пружању услуга, између руковоаца и обрађивача, у случају када руковалац треба да повери обрађивачу одређене радње у вези с обрадом података о личности, па је затражено мишљење о томе да ли је достављени модел уговора усклађен са Законом о заштити података о личности и осталим прописима у вези са заштитом података о личности, будући да елементи уговора нису прописани законом.

Пре свега, обавеза је сваког руковоаца података да приликом обраде података о личности поступа у складу са основним начелима заштите података о личности (начело сврсисходности, начело законитости, начело сразмерности, начело безбедности података и начело тачности и ажурности). Уколико се руковалац одлучи да послове у вези с обрадом података повери неком обрађивачу на основу уговора, препоручљиво је да се тим уговором прецизно уреде права и обавезе између руковоаца и обрађивача.

Руковалац података не може на обрађивача пренети више овлашћења у вези с обрадом него што их сам има. Дакле, уговором би посебно требало обезбедити да обрађивач обавља послове у вези с обрадом података о личности само у оквиру добијеног овлашћења и да их не обрађује у било коју другу сврху, осим уговорене.

Напослетку, уговором би требало уредити поступање с подацима о личности након његовог престанка, као и поступање у случају престанка обрађивача или руковооца или спора између њих.

За обрађивача, па и за уговорно одређеног, изричито важе одредбе члана 47. Закона, као и да се казнене одредбе прописане у члану 57. Закона односе и на обрађивача. Руковалац је дужан да упозна обрађивача и лице које има увид у податке с мерама за заштиту тајности података (члан 46. став 3. Закона).

Сходно наведеном, уговором би обрађивача података требало обавезати да обезбеди одговарајуће организационе и техничке мере заштите података које обрађује и уредити да физичка лица која ће у име обрађивача предузимати послове обраде подлежу прописаним обавезама чувања професионалне тајне.

Број: 011-00-00672/2014-02 од 24. јула 2014. године

2.5. ПРЕДСТАВНИШТВО СТРАНОГ ПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА НИЈЕ РУКОВАЛАЦ ПОДАТАКА

Представништво нема статус правног лица, што даље значи да не може бити руковалац података у смислу члана 3. тачка 5. Закона о заштити података о личности.¹

Из ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Одредбом члана 3. тачка 5. Закона о заштити података о личности, прописано је да је руковалац података физичко или правно лице, односно орган власти који обрађује податке.

Одредбама члана 574. Закона о привредним друштвима („Службени гласник РС“, бр. 36/11 и 99/11) прописано је следеће: „Представништво страног привредног друштва (у даљем тексту: представништво) је његов издвојен организациони део који може обављати претходне и припремне радње у циљу закључења правног посла тог друштва.

1 Ово се такође односи и на огранак страног привредног друштва.

Представништво нема својство правног лица. Представништво може закључивати само правне послове у вези свог текућег пословања. Страно привредно друштво одговара за обавезе према трећим лицима које настану у пословању његовог представништва.“

Из цитираних одредаба Закона о привредним друштвима произлази да представништво нема статус правног лица, што даље значи да не може бити руковалац података у смислу члана 3. тачка 5. Закона о заштити података о личности.

Број: 011-00-00002/177/2013-05 од 29. марта 2013. године

3. Услови за обраду података о личности

3.1. ОСНОВНА НАЧЕЛА ЗАШТИТЕ ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ

Основна начела заштите података о личности јесу начело законитости, начело сврсисходности, начело сразмерности, начело безбедности података и начело тачности и ажурности.

Из ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

За сваку обраду података о личности мора постојати правни основ (начело законитости). Правни основ за обраду података о личности може бити законско овлашћење или пристанак лица чији се подаци обрађују (члан 8. тачка 1. Закона о заштити података о личности).

Законско овлашћење за обраду података о личности подразумева да руковалац правни основ за њихову обраду црпи из саме законске норме која га овлашћује на то.

Уколико не постоји изричито законско овлашћење, подаци о личности могу се обрађивати само уз пристанак лица на које се подаци односе. Да би се пристанак за обраду података о личности сматрао ваљаним правним основом за обраду података о личности, изјављена воља којом се даје сагласност за обраду података мора испуњавати одређене услове. Пре свега, изјава воље мора бити слободно дата, тј. не сме бити дата под претњом, преваром, принудом или у заблуди. Мора бити посебна, тј. дата за тачно одређену сврху и информисана, што значи да лице које даје сагласност има довољно информација које гарантују да оно даје информисани пристанак за обраду својих података. Лице мора да зна ко је руковалац података, које врсте података обрађује, у које сврхе, на који начин ће се подаци користити, колико дуго ће се чувати итд. Закон о заштити података о личности, у члану 15. став 1, таксативно набраја које информације лице које обрађује податке мора дати лицу на које се подаци односе. Језик којим се дају информације лицу чији се подаци обрађују мора бити јасан, разумљив и недвосмислен, тако да и лице које је лаик и нема никаква знања из делокруга рада руковаоца подацима, као и лице које нема високо, више, средње или чак и основно образовање, може разумети све што је од значаја за његову одлуку да ли ће пристати да се његови лични подаци обрађују. Информације морају бити дате директно лицу чији се подаци обрађују. Позивање руковаоца да су услови за обраду података доступни на неком јавном месту (на огласној табли, на интернету и сл.) није довољно. Напослетку, сагласност мора бити недвосмислена.

Из наведеног произлази да се, уколико не постоји изричито законско овлашћење за неку конкретну обраду података о личности неког лица, подаци могу обрађивати само уз пристанак лица на које се подаци односе. Истовремено, пристанак лица на обраду података о

личности као основ за обраду података треба тумачити рестриктивно увек када је у питању однос између физичког лица и државног органа. Изузетно, Закон о заштити података о личности прописује када орган власти може да обрађује податке без пристанка лица, што се увек тумачи рестриктивно (члан 13).

Начело сврсисходности претпоставља да се подаци о личности обрађују у јасно одређену и дозвољену сврху. Даље, начело сразмерности заштите података претпоставља да постоји однос пропорционалности између количине података о личности и сврхе у коју се подаци обрађују. Тако, руковалац података не сме да обрађује податке који су прекомерни и непотребни за остварење сврхе обраде. Начело безбедности података подразумева да су предузете организационе и техничке мере у циљу спречавања случајног или намерног уништења или измене података, односно незаконитог или неовлашћеног приступа подацима. На крају, начело тачности и ажурности претпоставља да су подаци о личности који се обрађују поуздани.

Број: 011-00-00597/2014-02 од 18. јула 2014. године

3.2. ОБРАДА ПОДАТАКА О ЛИЦИМА КОЈА СУ ЗАКЉУЧИЛА БРАК У СВРХУ КОНТРОЛЕ ПОСЛОВАЊА ПРИВРЕДНИХ СУБЈЕКТА

Обрада података о супружницима који су у неком угости-тељском објекту закључили брак није подесна за остварење претпостављене сврхе обраде – контролисање пословања привредних субјеката, из разлога што се обрадом тих података ни на који начин не могу утврдити тачан број гостију у неком угости-тељском објекту, количина пића и хране која је послужена, нити број и врста догађаја који су организовани у том ресторану, па је као таква недозвољена.

Из образложења Повереника:

Градска управа града Крагујевца обратила се Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности захтевом за давање мишљења о томе да ли може да достави Пореској управи – Регионалном одељењу за контролу Крагујевац податке о лицима која су закључила брак у одређеном угостиољском објекту 2015. године.

Пореска управа, у допису број:400-47-04-869/2016-1 од 7. октобра 2016, упућеном Градској управи града Крагујевца, навела је да су им, у циљу спровођења контроле пословања одређеног ресторана

на територији града Крагујевца, потребни подаци о лицима која су закључила брак у предметном угоститељском објекту, те да им, сходно чл. 45. и 158. Закона о пореском поступку и пореској администрацији и члану 15. Закона о инспекцијском надзору („Службени гласник РС“, број 36/15), доставе тражене податке.

Пореска управа је као правни основ за достављање података о лицима која су закључила брак у одређеном угоститељском објекту навела одредбе чл. 45. и 158. Закона о пореском поступку и пореској администрацији и члана 15. Закона о инспекцијском надзору, а као претпостављену сврху обраде тих података контролу пословања привредног субјекта који пружа угоститељске услуге.

Да би обрада података о личности била законита и дозвољена у смислу члана 8. Закона о заштити података о личности, потребно је да буде испуњено више услова кумулативно. Уз постојање правног основа за обраду података о личности (начело законитости – члан 8. тачка 1. Закона о заштити података о личности) и јасно одређене и дозвољене сврхе (начело сврсисходности – члан 8. тач. 2. и 3. Закона о заштити података о личности), мора бити испоштовано и начело сразмерности обраде података, које претпоставља да се обрађују само они подаци који су неопходни, релевантни и подесни да би се остварила сврха обраде података о личности.

У конкретној ситуацији поставља се питање како обрада податка о лицима која су закључила брак у предметном објекту (име и презиме супружника, њихово пребивалиште, тј. адреса становања, датум и време венчања), а којом се задира у приватност тих лица, може да буде од значаја за остварење сврхе обраде података о личности – пореску контролу пословања привредног субјекта (ресторана). Наиме, ресторани, пружајући услуге припреме и послуживања хране и пића, организују најразличитије прославе и догађаје (рођендани, корпоративне прославе, прославе годишњица, венчања и друго). Број гостију на тим догађајима варира, па тако нпр. неки пар који се венчава може позвати само кумове на свадбени ручак, а пар који прославља први рођендан детета може имати више десетина званица. Стога је крајње нејасно како ће пореска управа добијањем података о лицима која су закључила брак у неком угоститељском објекту (име и презиме супружника, њихово пребивалиште, тј. адреса становања, датум и време венчања) утврдити да ли порески обвезник који је власник угоститељског објекта испуњава своје пореске обавезе.

Одредбом члана 8. тачка 2. Закона о заштити података о личности, прописано је да обрада није дозвољена ако сврха обраде није јасно одређена, док је у тачки 6. истог члана прописано да обрада није дозвољена ако је податак који се обрађује неподесан за остварење сврхе обраде.

С обзиром на наведено, начелан је став Повереника да обрада података о супружницима која су у неком угоститељском објекту закључила брак није подесна за остварење претпостављене сврхе обраде – контролисање пословања привредних субјеката, из разлога што се обрадом тих података ни на који начин не могу утврдити тачан број гостију у неком угоститељском објекту, количина пића и хране која је послужена, нити број и врста догађаја који су организовани у том ресторану, па је као таква недозвољена.

Број: 011-00-1472/2016-02 од 15. НОВЕМБРА 2016. ГОДИНЕ

3.3. ОБРАДА ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ НА НЕДОЗВОЉЕН НАЧИН У СМISЛУ ЧЛАНА 8. ТАЧКА 5. ЗАКОНА О ЗАШТИТИ ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ

Условљавање лица које закључује уговор о путном здравственом осигурању да самим закључењем тог уговора мора трпети и дозволити да се његови подаци користе и у маркетиншке сврхе, представља недозвољен начин обраде података о личности у смислу члана 8. тачка 5. Закона о заштити података о личности. Сагласност за обраду података потребних за закључење уговора о путном осигурању мора се раздвојити од сагласности за обраду података коју осигураник даје у сврхе директног маркетинга.

Из упозорења ПОВЕРЕНИКА:

Одредба у полиси: „Потписом на полиси / уплатом премије, уговарач осигурања је сагласан да му осигуравач, у сврху обавештавања о својим активностима, услугама и новим производима, доставља проспекте и обавештења путем позивних средстава, електронских порука или на други начин у току трајања уговора о осигурању као и након истека уговора“, представља недозвољен начин обраде података о личности у смислу члана 8. тачка 5. Закона о заштити података о личности. Наиме, начин на који је формулисана та одредба јесте такав да се њоме условљава лице које закључује уговор о путном здравственом осигурању да закључењем тог уговора мора трпети и дозволити да се његови подаци користе и у маркетиншке сврхе, што је недозвољен начин обраде и не даје слободу избора осигуранику да одлучи да ли ће дати сагласност да се његови лични подаци користе и у маркетиншке сврхе. Ту нема слободног избора, лице је „принуђено“ да пристане на такву радњу обраде својих података да би остварило

легитиман интерес и осигурало се. Дакле, таква изјава воље није слободна. Стога, сагласност за обраду података потребних за закључење уговора о путном осигурању мора се раздвојити од сагласности за обраду података коју осигураник даје у сврхе директног маркетинга. Ово важи не само за уговоре о путном осигурању већ и за све уговоре о осигурању које закључује руковалац.

Број: 164-00-00635/2013-07 од 26. маја 2014. године

3.4. ЗАДРЖАВАЊЕ ЛИЧНЕ КАРТЕ НА БАЗЕНУ

Задржавање личне карте посетиоца базена непотребно је за остваривање сврхе обраде (давања кључева за коришћење ормара), с обзиром на то да руковалац на основу увида у личну карту може да изврши идентификацију лица, без њеног задржавања. Оваква обрада је несразмерна и неподесна за остварење сврхе обраде.

Из упозорења Повереника:

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности упозорио је ЈП „Спортски и пословни центар Војводине“, Нови Сад, Сутјеска 2, као руковаоца података о личности, на неправилност у обради података, с обзиром на то да радници на пулту за контролу карата, приликом уласка на базен, а приликом давања кључа ради коришћења ормарића, захтевају и задржавају личне карте корисника, чиме врши недозвољену обраду података из члана 8. тач. 1, 6. и 7. Закона о заштити података о личности, јер за овакву обраду физичко лице – корисник није дало пристанак, нити постоји законско овлашћење, а податак је непотребан и неподесан за остварење сврхе обраде, те је по броју и врсти податка који се обрађује несразмеран сврси обраде.

Одредбом члана 8. тачка 1. ЗЗПЛ прописано је да обрада података о личности није дозвољена ако физичко лице није дало пристанак за обраду, односно ако се обрада врши без законског овлашћења.

Легитимисање се врши на захтев службеног лица овлашћеног за легитимисање, најчешће службеног лица МУП РС у обављању службене дужности, када лице од којег се тражи да покаже или преда своју личну исправу не би смело то да одбије. Легитимисањем се лице представља службеном лицу, потврђујући личном картом или другом јавном личном исправом с фотографијом свој идентитет и

остала својства која проистичу из података који су у њој садржани. У том смислу, члан 21. Закона о личној карти („Службени гласник РС“, бр. 62/06 и 36/11) прописује: „Лице које је по одредбама овог закона дужно да има личну карту, дужно је да је носи и да је покаже на захтев службеног лица овлашћеног за легитимисање.“

Право да легитимишу имају, по законом одређеним условима, службена лица МУП РС, и то у случајевима одређеним Законом о полицији („Службени гласник РС“, број 101/05), Законом о прекршајима („Службени гласник РС“, бр. 101/05, 116/08, 11/09), Закоником о кривичном поступку („Службени лист СРЈ“, бр. 70/01 и 68/02 и „Службени гласник РС“, бр. 58/04, 85/05, 115/05, 85/05 – др. закон, 49/07, 20/09 – др. закон, 72/09 и 76/10) и Законом о безбедности саобраћаја на путевима („Службени гласник РС“, бр. 41/09, 53/10 и 101/11), док припадници Комуналне полиције при органима управе, тзв. градска полиција, то чини у складу са Законом о комуналној полицији („Службени гласник РС“, број 51/09).

С друге стране, коришћење и важење исправа којима се доказује идентитет грађана ближе су уређени поменутим Законом о личној карти. У члану 1. ст. 1. и 2. прописано је да је лична карта јавна исправа којом грађани Републике Србије доказују идентитет, као и да, у складу са законом, лична карта служи и као доказ о другим чињеницама које су у њој садржане. Поред тога, чланом 2. став 2. Закона о путним исправама („Службени гласник РС“, бр. 90/07, 116/08, 104/09 и 76/10) предвиђено је да, за време боравка у иностранству, путна исправа служи њеном имаоцу за доказивање идентитета и доказивање о држављанству, па је уобичајено да се користи и за доказивање идентитета у земљи, с обзиром на то да је јавна исправа. Увидом у возачку дозволу, издату у складу са Законом о безбедности саобраћаја на путевима („Службени гласник РС“, бр. 41/09, 53/10, 101/11 и 32/13 – одлука УС), могу се поуздано утврдити подаци из члана 8. став 2. Правилника о возачким дозволама („Службени гласник РС“, број 73/10): презиме и име, датум и место рођења и адреса пребивалишта лица коме је издата возачка дозвола.

Такође, у Закону о приватном обезбеђењу („Службени гласник РС“, број 104/13), у члану 46. став 1. тачка 1. и ставу 4, наводи се да је за време вршења послова физичке заштите, службеник обезбеђења овлашћен да провери идентитет лица које улази или излази из објекта или простора који се обезбеђује и у самом штићеном простору, а да примена мера мора бити сразмерна законитом циљу њихове употребе и извршена на начин којим се не вређају достојанство, углед, част или друго загарантовано људско право, као и да приликом примене мера нико не сме бити подвргнут мучењу, нечовечном или понижавајућем поступању.

У члану 47. истог закона, наводи се да се провера идентитета врши увидом у личну карту или други идентификациони документ с фотографијом који је издао надлежни државни орган и да службеник обезбеђења неће дозволити улаз у штићени објект или штићени простор лицу које, на захтев обезбеђења, одбије да се идентификује приликом уласка.

У предметном случају, Повереник је заузео став да руковалац може, ради заштите имовине, живота, физичког интегритета лица, вршити идентификацију лица увидом у лични документ са сликом, који је издао надлежни државни орган, и евентуално може да препише податке лица (име, презиме, број и врсту личне исправе, адресу пребивалишта или боравишта, време и разлог уласка и изласка), али не и да задржава личну карту, јер би задржавање личне карте представљало кршење члана 21. став 1. Закона о личној карти, који прописује да је лице које је по закону дужно да има личну карту, дужно и да је носи са собом, као и да је покаже на захтев службеног лица овлашћеног за легитимисање. Такође, пракса остављања личне карте код обезбеђења потенцијално је опасна, јер даје прилику радницима обезбеђења да злоупотребе личну карту грађана (посетилаца).

Имајући у виду наведено, Повереник је нашао да је задржавање личне карте непотребно за остваривање сврхе обраде, с обзиром на то да руковалац, на основу увида у личну карту, може да изврши идентификацију лица, без задржавања исте.

На крају, уколико, из разлога безбедности, одлучи да преписује податке из личне карте посетилаца, руковалац је дужан да одреди рок чувања преписаних података и да их, након протека прописаног рока чувања, брише, или на други начин уништи.

Број: 164-00-00209/2016-07 од 2. јуна 2016. године

3.5. БРОЈ ЗДРАВСТВЕНЕ КЊИЖИЦЕ И ЛБО СУ ПОДАЦИ КОЈИ СЕ КОРИСТИ САМО ЗА ПОТРЕБЕ ЗДРАВСТВЕНОГ ОСИГУРАЊА

Број здравствене књижице и ЛБО су подаци о личности који се воде у матичној евиденцији Републичког фонда за здравствено осигурање и који се користе само за потребе здравственог осигурања. Употреба тих података од стране банке у сврху верификације клијената банке представља промену сврхе, што такву обраду чини недозвољеном у смислу одредбе члана 8. тачка 2. ЗЗПЛ, којом је прописано да обрада података о личности није дозвољена

ако се врши у сврху различиту од оне за коју је одређена, без обзира на то да ли се врши на основу пристанка лица или законског овлашћења за обраду без пристанка.

Из упозорења Повереника:

По пријему обавештења о намери успостављања збирке података о личности под називом: „Сениор кеш подаци за верификацију“ од стране банке, у ком је руковацац навео да, од података о личности, прибавља број здравствене исправе и ЛБО број, Повереник је преко овлашћеног лица отворио поступак надзора, будући да је руковацац пријавио предметну збирку пре него што је добио акт Повереника поводом ње. Као разлог таквог поступања, представници руковаоца навели су да су сачекали да прође законски рок од 15 дана обавештавања Повереника и да су након истека тог рока, мислећи да је све у реду, пријавили збирку. Објаснили су да је правни основ узимања здравствене књижице и ЛБО броја од клијената који аплицирају за сениор кеш кредите писана сагласност лица, а да је сврха спречавање злоупотреба фалсификовања административних забрана и пензионих чекова, јер је до дана вршења надзора било 17 случајева злоупотреба и с тим у вези су поднете кривичне пријаве против тих лица. Представници руковаоца објаснили су да не узимају и не фотокопирају здравствене књижице клијената, већ да клијентима који не примају пензију преко банке наглашавају да је, приликом подношења захтева за кредит, потребна здравствена књижица на увид. Потписивањем приступнице клијент даје пристанак банци за прикупљање, обраду и коришћење података о личности. Саветник проверава да ли подаци о клијенту постоје у бази података банке. Уколико не постоје, саветник их уноси, а уколико већ постоје, онда их ажурира. Саветник такође проверава исправност докумената – здравствене књижице на тај начин што на сајту РФЗО унесе ЛБО број и на тај начин проверава да се ради баш о том лицу које аплицира за кредит. Након извршене провере, здравствену књижицу враћа, ниједан податак из ње не остаје у банци.

Чланом 138. Закона о здравственом осигурању („Службени гласник РС“, бр. 107/05, 109/05 – испр., 57/11, 110/12 – одлука УС и 119/12) прописано је да се подаци који се воде у матичној евиденцији користе само за потребе здравственог осигурања, ако тим законом није другачије одређено.

Чланом 5. Правилника о исправи о здравственом осигурању и посебној исправи за коришћење здравствене заштите („Службени гласник РС“, бр. 68/06, 49/07, 50/07 – испр., 95/07, 127/07, 37/08, 54/08, 61/08, 1/09, 25/09, 42/10, 45/10, 103/10, 89/11, 91/11 – испр., 34/12,

78/12, 81/12 – испр., 96/12, 98/12 – испр. и 114/12) прописан је изглед обрасца здравствене књижице, према коме прва страна здравствене књижице садржи бар-код (који садржи и број од 11 цифара који представља број здравствене књижице) и рубрику ЛБО. Чланом 6. истог правилника прописано је да матична филијала, приликом издавања здравствене књижице, осигураном лицу у здравствену књижицу уноси податке из матичне евиденције. Чланом 7. истог правилника прописано је да матична филијала приликом пријема пријаве на здравствено осигурање за осигурано лице одређује ЛБО (лични број осигураника) и уноси га у матичну евиденцију, да ЛБО садржи 11 цифара и да се ЛБО одређује сваком осигураном лицу само једном – трајно и непроменљив је.

У складу с одредбама Закона о здравственом осигурању и Правилника о исправи о здравственом осигурању и посебној исправи за коришћење здравствене заштите, број здравствене књижице и ЛБО су подаци о личности који се воде у матичној евиденцији Републичког фонда за здравствено осигурање и који се користе само за потребе здравственог осигурања.

Чланом 8. тачка 2. ЗЗПЛ прописано је да обрада података о личности није дозвољена ако се врши у сврху различиту од оне за коју је одређена, без обзира на то да ли се врши на основу пристанка лица или законског овлашћења за обраду без пристанка.

Како је у поступку надзора неспорно утврђено да руковалац користи предметне податке о личности у сврху која је различита од сврхе која је прописана Законом о здравственом осигурању, то је обрада предметних података о личности од стране руковаоца недозвољена.

Број: 164-00-00369/2015-07 од 25. децембра 2015. годин

3.6. ДА ЛИ ЈЕ ЧЛАН 36. ЗАКОНА О АДВОКАТУРИ

**(„СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РС“, БР. 31/11 И 24/12 – ОДЛУКА УС)
ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ОБРАДУ ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ?**

Одговор на питање односа између одредбе члана 36. Закона о адвокатури („Службени гласник РС“, бр. 31/11 и 24/12 – одлука УС) и Закона о заштити података о личности садржан је у члану 36. Закона о адвокатури, којим је прописано да се информације, списи и докази чине доступним адвокату у складу са законом, што се, када је у питању достављање података о личности, подразумева у складу са Законом о заштити података о личности.

То значи да руковаоци података могу адвокатима доставити податке о личности неког лица само ако за то постоји правни основ (законско овлашћење или пристанак лица чији се подаци достављају) – начело законитости обраде података о личности; ако је сврха достављања тих података јасна и дозвољена (примера ради, у сврху вођења судског поступка) – начело сврсисходности; ако су ти подаци неопходни за извршавање послова адвоката – начело сразмерности; и ако је обезбеђена адекватна заштита података о личности – начело безбедности података. При том, адвокат мора доказати да је овлашћен да прими те податке.

Из ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Адвокат је од Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности затражио мишљење о томе какав је однос између Закона о заштити података о личности и одредбе члана 36. Закона о адвокатури, те одговор на питање да ли је државни орган овлашћен да, позивајући се на Закон о заштити података о личности, адвокату ускрати податак о личности (адреса пензионисаног за посленог ради позивања у својству сведока).

За било какву обраду података о личности потребно је да постоји правни основ, што може бити законско овлашћење или пристанак лица чији се подаци обрађују. Законско овлашћење за обраду података о личности подразумева да руковалац правни основ за њихову обраду црпе из саме законске норме која га овлашћује на то. Уколико не постоји изричито законско овлашћење, подаци о личности могу се обрађивати само уз сагласност лица на које се подаци односе, која се даје у складу с одредбама чл. 10. и 15. Закона о заштити података о личности.

Када адвокат (у својству пуномоћника странке у судском поступку) тражи од надлежног државног органа податке о пребивалишту неког лица које у судском поступку треба да буде позвано у својству сведока, тај државни орган има статус руковаоца података (члан 3. тачка 5. Закона о заштити података о личности), а адвокат статус корисника података. Одредбом члана 3. тачка 7. Закона о заштити података о личности прописано је да је корисник података физичко или правно лице, односно орган власти, који је законом или по пристанку овлашћен да користи податке. То конкретно значи следеће. Да би надлежни државни орган (примера ради МУП РС, који води евиденције о пребивалиштима и боравиштима грађана), као руковалац података, дао адвокату (пуномоћнику странке у судском поступку), као кориснику података, податке о личности неког лица, потребно је да за то има одговарајући правни основ. Правни

основ може бити или законска одредба која га изричито обавезује (или му омогућава) да такве податке да кориснику података (примера ради одредба члана 31. став 5. Закона о извршењу и обезбеђењу), или пристанак лица чије податке обрађује.

Иначе, када се корисник података обраћа руковооцу података са захтевом да му достави податке о неком лицу, он би требало да наведе у које сврхе и по ком правном основу тражи податке о том лицу.

Након што руковалац података утврди да ли је корисник података овлашћен да тражи и прима податке и да ли су му ти подаци неопходни за извршавање послова из његове надлежности, он ће донети одлуку о томе да ли ће те податке уступити кориснику података, притом водећи рачуна о свим обавезама прописаним Законом о заштити података о личности, посебно о начелима заштите података о личности (члан 8. Закона о заштити података о личности), као и прописима који регулишу како његов делокруг рада, тако и делокруг рада корисника података.

Даље, одредбом члана 25. став 3. Закона о пребивалишту и боравишту грађана („Службени гласник РС“, број 87/11) прописано је да је на захтев суда, органа државне управе, другог органа или организације, као и другог правног или физичког лица, које има оправдан правни интерес, надлежни орган дужан да достави тражене податке из евиденције пребивалишта и боравишта грађана, у складу с прописима о заштити података о личности. У ставу 4. истог члана прописано је да надлежни орган може податке из евиденције пребивалишта и боравишта грађана давати државним и другим органима и организацијама, као и другим правним и физичким лицима, под следећим условима: 1) ако су законом овлашћени да траже и примају те податке; 2) ако су им ти подаци неопходни за извршавање послова из њихове надлежности; 3) ако обезбеђују заштиту личних података.

То практично значи да надлежни орган треба лицу које има правни интерес да достави податке о пребивалишту и боравишту грађана, ако су кумулативно испуњени услови из члана 25. став 4. Закона о пребивалишту и боравишту грађана. С тим у вези, посебно наглашавамо да Повереник није овлашћен да предузима било какве мере, тј. да цени да ли је руковалац података оправдано или неоправдано одбио да дâ кориснику податке о личности трећег лица. Повереник би био надлежан да реагује само уколико би подаци о личности лица били незаконито уступљени неком правном субјекту, па и адвокату (нпр. уколико би подаци били уступљени без правног основа или у неку незакониту и недозвољену сврху).

Што се тиче конкретног питања како се односе одредба члана 36. Закона о адвокатури („Службени гласник РС“, бр. 31/11 и 24/12 – одлука УС) и Закон о заштити података о личности, одговор је да је

управо тим чланом прописано да се информације, списи и докази чине доступним адвокату у складу са законом, што се – када је у питању достављање података о личности – подразумева у складу са Законом о заштити података о личности. То значи да руковаоци података могу адвокатима доставити податке о личности неког лица само ако за то постоји правни основ (законско овлашћење или пристанак лица чији се подаци достављају) – начело законитости обраде података о личности; ако је сврха достављања тих података јасна и дозвољена (примера ради, у сврху вођења судског поступка) – начело сврсисходности; ако су ти подаци неопходни за извршавање послова адвоката – начело сразмерности; и ако је обезбеђена адекватна заштита података о личности – начело безбедности података. Притом, адвокат мора доказати да је овлашћен да прими те податке.

На крају, напомињемо и то да су прибављање и обрада података о личности у сврху вођења судских поступака у ситуацијама када је неко лице недоступно суду или је непознато његово пребивалиште или боравиште прописани законима који уређују поступке које воде судови. Међутим, како су то питања која се тичу руковођења судским поступком, Повереник се неће упуштати у њих.

Број: 011-00-01388/2016-02 од 26. ОКТОБРА 2016. ГОДИНЕ

3.7. УТВРЂИВАЊЕ ИДЕНТИТЕТА ЛИЦА УВИДОМ У ВИШЕ ОД ЈЕДНОГ ЛИЧНОГ ДОКУМЕНТА ПРЕДСТАВЉА ПРЕКОМЕРНУ ОБРАДУ ПОДАТАКА

Сходно начелу сразмерности, које подразумева да руковалац подацима сме да обрађује само оне податке који су му заиста потребни за остварење сврхе обраде, која је у конкретном случају идентификација лица и која се може постићи увидом и у само један лични документ, вршење увида у додатни лични документ, поред основног, представља недозвољену обраду података о личности прописану чланом 8. тачка 7. ЗЗПЛ, јер су број и врста података који се том приликом обрађују несразмерни опредељеној сврси обраде. Осим тога, руковалац вршењем увида у документе који по својој природи нису подобни за идентификацију лица, јер не садрже фотографију и/или неопходни сет идентификационих података, врши недозвољену обраду података о личности из члана 8. тачка 6. ЗЗПЛ, јер обрађује податке који су неподесни за остварење сврхе обраде.

Из упозорења Повереника:

На основу представке грађанина, поднете 20. јула 2015, Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности је по службеној дужности покренуо поступак надзора над спровођењем и применом ЗЗПЛ од стране руковоаца, поводом навода подносиоца представке да му је курир руковоаца, приликом доставе уговора, тражио на увид и други лични документ, поред личне карте, па је нашао да је оваква обрада података о личности несразмерна и неподесна, односно недозвољена у смислу одредбе члана 8. Закона о заштити података о личности, те наложио руковоацу да утврђене неправилности отклони.

Наиме, одредбом члана 8. тачка 7. ЗЗПЛ, прописано је да обрада података о личности није дозвољена када је податак који се обрађује непотребан или неподесан за остварење сврхе обраде, као и да обрада података о личности није дозвољена ако су број или врста података који се обрађују несразмерни сврси обраде.

У члану 78. Закона о поштанским услугама, прописано је да поштански оператор обавља поштанске услуге на основу дозволе.

Чланом 3. Правилника о општим условима за обављање поштанских услуга („Службени гласник РС“, бр. 24/10 и 58/10), прописано је да за доказивање идентитета корисника поштанских услуга служе следеће исправе: лична карта, пасош, друге исправе које је издао надлежни државни орган о којима се води службена евиденција и садрже фотографију, регистарски број исправе и личне податке (име и презиме, датум и место рођења и јединствени матични број грађана).

Чланом 1. Закона о личној карти („Службени гласник РС“, бр. 62/06 и 36/11) прописано је да је лична карта јавна исправа којом грађани Републике Србије доказују идентитет.

Руководалац увидом у други лични документ примаоца пошиљке врши обраду података о личности садржаних у истима, додатних у односу на оне који су садржани у основном идентификационом документу, најмање податка о регистрационом броју другог документа који потом и бележи, али и других податка попут оних о преласку границе и издатим визама (пасош), категорији возила за чије управљање лице има дозволу (возачка дозвола), броју текућег рачуна лица (банковна картица) и друго.

Имајући у виду начело сразмерности, које подразумева да руковалац сме да обрађује само оне податке који су му заиста потребни за остварење сврхе обраде, што је, у конкретном случају, идентификација лица и која се може постићи увидом у само један лични документ, следи да вршење увида у додатни лични документ поред основног

представља недозвољену обраду података о личности, како се наводи у члану 8. тачка 7. ЗЗПЛ, јер су број и врста података који се том приликом обрађују несразмерни сврси обраде. Додатно указујемо на то да руковалац вршењем увида у документе који по својој природи нису подобни за идентификацију лица, јер не садрже фотографију и/или неопходни сет идентификационих података, попут кредитне картице и здравствене књижице, врши недозвољену обраду података личности из члана 8. тачка 6. ЗЗПЛ, јер обрађује податке који су неподесни за остварење сврхе обраде, попут оних о броју текућег рачуна, здравственог картона, изабраном лекару и др., међу којима се могу наћи и подаци који се односе на здравствено стање лица уписани у образац здравствене књижице, или други нарочито осетљиви подаци о личности из члана 16. став 1. ЗЗПЛ.

Број: 164-00-00522/2015-07 од 27. АВГУСТА 2015. ГОДИНЕ

3.8. ИЗДАВАЊЕ ИЗВОДА ИЗ МАТИЧНИХ КЊИГА БЕЗ ПРАВНОГ ОСНОВА

Руковалац података врши обраду података о личности која није дозвољена, без законског овлашћења или пристанка лица чије податке обрађује, супротно члану 8. тачка. 1. ЗЗПЛ, на тај начин што издаје изводе из матичних књига које води, не вршећи при томе проверу да ли су подносиоци захтева лица обухваћена чланом 41. Закона о матичним књигама („Службени гласник РС“, број 20/09).

Из упозорења Повереника:

На основу свих изведених доказа, Повереник је утврдио да је лице Н. Н., неутврђеног дана током 2010, у просторијама ГО Савски венац, поднело захтев за издавање извода из матичне књиге рођених за малолетна лица Т. Л. и С. Л., иако није члан њихове уже породице, њихов усвојитељ или старатељ. Повереник је утврдио да је представник руковаоца података, неутврђеног дана током 2010, у просторијама ГО Савски венац, Н. Н. издао предметне изводе из матичне књиге рођених, без проверавања да ли је именовани члан уже породице именованих малолетних лица, њихов усвојитељ или старатељ. Овом приликом, Н. Н. се руковаоцу података није обратио на начин и под условима утврђеним законом који уређује заштиту података о личности и

законом који уређује права на приступ информацијама од јавног значаја, у складу са чланом 41. Закона о матичним књигама.

Руководилац података је, по пријему захтева за издавање извода из матичне књиге, био у обавези да изврши утврђивање чињенице да ли је подносилац захтева члан уже породице, усвојилац или старатељ малолетних лица чије му изводе издаје, у складу са чл. 41. и 83. Закона о матичним књигама. Након констатације да подносилац захтева није активно легитимисан за подношење овог захтева, односно да не припада кругу лица прописаном чланом 41. истог закона, руководилац података је такав захтев требало да одбије, у складу с одредбама Закона о матичним књигама и Закона о општем управном поступку („Службени лист СРЈ“, бр. 33/97 и 31/01 и „Службени гласник РС“, број 30/10).

Руководилац података врши обраду података о личности садржаних у матичним књигама на тај начин што их, у складу са Законом о матичним књигама, прикупља, бележи, преписује, умножава итд. Режим стављања на увид и преношења ових података, као облика обраде, ограничен је одредбама чл. 41. и 83. Закона о матичним књигама. У том смислу, стављање на увид и издавање извода противно императивним нормама из Закона о матичним књигама представља обраду без законског овлашћења, као облик недозвољене обраде података о личности, у складу са чланом 8. тачка 1. ЗЗПЛ.

Број: 07-00-00446/2012-05 од 8. АВГУСТА 2013. ГОДИНЕ

3.9. ПОДЗАКОНСКИ АКТ НИЈЕ ВАЛИДАН ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ОБРАДУ ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ

Устав Републике Србије у члану 42. јемчи заштиту података о личности. У ставу 2. истог члана одређено је да се прикупљање, држање, обрада и коришћење података о личности уређују законом. Стога, минимум питања која морају да буду уређена законом јесу: сврха обраде података о личности, врсте података о личности, начин коришћења података о личности и рокови чувања података. Подзаконским актом могу се уређивати само техничка питања у вези с обрадом података. Посебно треба имати у виду да је Одлуком Уставног суда Србије са седнице од 30. маја 2012, објављеном у „Службеном гласнику РС“, број 68/12 од 18. јула 2012, потврђено да подзаконски акти не могу бити валидан правни основ за обраду података о личности.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Удружење за заштиту права изабраних доктора опште медицине Србије затражило је мишљење од Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности о томе да ли је попуњавање и издавање обрасца 1 и обрасца 4, прописаних Правилником о утврђивању способности физичких лица за држање и ношење оружја („Службени гласник РС“, број 25/16), у складу са Законом о заштити података о личности, односно да ли је обрада података о здравственом стању, као нарочито осетљивих података о личности, до које долази приликом издавања предметних образаца, у складу са Законом о заштити података о личности и да ли се попуњавању обрасца 4 за лице које има дозволу за држање и ношење оружја, а на захтев Министарства унутрашњих послова, може приступити без пристанка лица на које се обрада података о здравственом стању односи.

У вези с тим, Повереник је указао на следеће.

Устав Републике Србије у члану 42. јемчи заштиту података о личности. У ставу 2. истог члана, одређено је да се прикупљање, држање, обрада и коришћење података о личности уређују законом. Стога, минимум питања која морају да буду уређена законом јесу: сврха обраде података о личности, врсте података о личности, начин коришћења података о личности и рокови чувања података. Подзаконским актом могу се уређивати само техничка питања у вези с обрадом података. Посебно треба имати у виду да је Одлуком Уставног суда Србије са седнице од 30. маја 2012, објављеном у „Службеном гласнику РС“, број 68/12 од 18. јула 2012, потврђено да подзаконски акти не могу бити валидан правни основ за обраду података о личности.

Даље, према члану 8. тачка 1. Закона о заштити података о личности, правни основ за обраду података о личности може бити или закон, или пристанак лица на које се подаци односе. Правни основ за обраду нарочито осетљивих података о личности може бити само пристанак лица (члан 16. став 1. Закона). Подаци о здравственом стању, као нарочито осетљиви подаци о личности, могу се изузетно обрађивати без пристанка лица, али само ако је то законом прописано (члан 16. став 2. Закона).

Имајући у виду наведено, предметни правилник као основ обраде података о личности није у складу са Уставом Републике Србије, ни са Законом о заштити података о личности. Стога ни достављање података о здравственом стању на предметним обрасцима, у вези с утврђивањем способности лица за држање и ношење оружја, не би могло да буде уставно, те самим тим ни законито.

Претходно се не односи на обавештавање најближе организационе јединице министарства надлежног за унутрашње послове о томе

да је код физичког лица које држи и носи оружје дошло до промене здравственог стања које утиче на здравствену способност за држање и ношење оружја, а без достављања конкретних података о здравственом стању тог лица. Оваква обавеза изабраног лекара изричито је прописана чланом 12. став 8. Закона о оружју и муницији („Службени гласник РС“, број 20/15).

Број: 011-00-00485/2016-02 од 18. априла 2016. године

3.10. ОБРАДА БЕЗ ПРИСТАНКА ЛИЦА (ЧЛ. 12. И 13. ЗАКОНА О ЗАШТИТИ ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ)

Чланови 12. и 13. Закона о заштити података о личности, као изузеци од правила да за обраду података о личности мора да постоји правни основ (законско овлашћење или пристанак лица) морају се рестриктивно тумачити. Стога одредбе наведених чланова не би смеле да се примењују на начин који омогућава опсежну, системску и уобичајену обраду података о личности без пристанка лица, тј. такву обраду без пристанка која престаје да буде изузетак и претвара се у правило.

Из ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности примио је допис од Градске управе Зрењанин чији је предмет „тражење мишљења, а у вези са подношењем захтева банака ради добијања података из матичних књига“.

У наведеном допису је предочено да је АИК БАНКА а. д. Београд доставила одговарајућој организационој јединици Градске управе града Зрењанина списак лица са назначеним подацима о имену и презимену, јединственом матичном броју грађана (ЈМБГ), пребивалишту и адреси становања. За дата лица Банка је, према наводима, од Градске управе тражила достављање информација о томе да ли је у матичној књизи умрлих евидентирана чињеница њихове смрти, као и о томе да ли су и када „надлежном оставинском суду достављени изводи из матичних књига умрлих ради покретања поступка за састављање смртovníца и расправљање заоставштине“.

Према даљим наводима, Градска управа је обавестила Банку о немогућности достављања тражених података, позивајући се на одредбе члана 41. став 1. и члана 83. Закона о матичним књигама („Службени гласник РС“, бр. 20/09 и 145/14) којима се прописује која лица

имају право на увид у матичне књиге, списе на основу којих је извршен упис у матичне књиге, изводе из матичних књига и уверења на основу матичних књига.

У одговору на обавештење, Банка је тврдила да има право на тражене податке и то на основу члана 12. ст. 2. и 3. Закона о заштити података о личности („Службени гласник РС“, бр. 97/08 и 104/09 – др. закон, 68/12 – Одлука УС и 107/12), према коме је обрада података о личности без пристанка дозвољена:

- у сврху извршења обавеза одређених законом, актом донетим у складу са законом или уговором закљученим између лица и руковођа, као и ради припреме закључења уговора;
- у другим случајевима одређеним овим законом, ради остварења претежно оправданог интереса лица, руковођа или корисника.

Наиме, према члану 41. став 1. и члану 83. Закона о матичним књигама право на увид у матичне књиге, списе на основу којих је извршен упис у матичне књиге, изводе из матичних књига и уверења на основу матичних књига имају: лице на које се подаци из матичних књига односе, члан његове уже породице, усвојитељ или старатељ. Друга лица остварују та права на начин и под условима утврђеним законом који уређује заштиту података о личности и законом који уређује права на приступ информацијама од јавног значаја.

Уколико се подаци из матичних књига посматрају као информације од јавног значаја, треба имати у виду следеће:

Чланом 14. Закона о слободом приступу информацијама од јавног значаја („Службени гласник РС“, бр. 120/04, 54/07, 104/09 и 36/10) прописано је да се тражиоцу неће омогућити приступ овим информацијама ако би се тиме повредило право на приватност, право на углед или које друго право лица на које се тражена информација лично односи, осим у случајевима који су овим законом изричито прописани и то: ако је лице на то пристало, ако се ради о личности, појави или догађају од интереса за јавност и ако се ради о лицу које је својим понашањем дало повода за тражење информације.

Дакле, како би се откривањем информација из матичних књига свакако задирало у приватност лица на која се те информације односе, оне би се тражиоцу могле учинити доступне само под горе наведеним условима.

Даље, Законом о заштити података о личности прописано је да за сваку обраду података о личности мора да постоји одговарајући правни основ, било у виду закона, било у виду пристанка лица на које се подаци односе (члан 8. тачка 1. Закона).

У конкретном случају, Градска управа града Зрењанина, као руковођа података, могла би да учини доступним податке из матичних

књига Банци само уколико би постојала законска норма која би је изричито овлашћивала или јој омогућавала да тако поступи или пак уколико би одговарајућа лица за то дала свој пристанак. Пристанак за обраду података о лицу које је умрло руковаоцу могу дати супружник, деца са навршених 15 година живота, родитељи, браћа и сестре, односно законски наследник или лице које је за то одредио умрли (члан 10. став 6. Закона). Пристанак за обраду података о личности даје се у писаном облику или усмено на записник и уопште у складу са одредбама члана 10. Закона, након што је лице обавештено о свим релевантним аспектима обраде у смислу одредби члана 15. став 1. Закона.

Истовремено напомињемо да су услови у којима органи власти, по изузетку, могу да обрађују податке о личности без пристанка лица прописани чланом 13. Закона о заштити података о личности. Наиме, да би органи власти такву обраду могли да врше, потребно је да буду кумулативно испуњена два услова. Прво, да је таква обрада неопходна ради обављања послова из надлежности конкретног органа власти, одређених законом. Друго, да се таква обрада врши у циљу остваривања интереса националне или јавне безбедности, одбране земље, спречавања, откривања, истраге и гоњења за кривична дела, економских, односно финансијских интереса државе, заштите здравља и морала, заштите права и слобода и другог јавног интереса.

Како је Градска управа града Зрењанина орган власти, обраду података из матичних књига без пристанка лица могла би да врши уколико су испуњени горе наведени услови. Притом подсећамо и да се сви изузеци, па и овај прописан чланом 13. Закона о заштити података о личности, у праву уско тумаче. Стога, поменути члан не би смео да се примењује на начин који омогућава опсежну, системску и уобичајену обраду података о личности без пристанка лица, тј. такву обраду без пристанка која престаје да буде изузетак и претвара се у правило.

Одредбе члана 12. Закона о заштити података о личности, којима се уређује обрада без пристанка, такође представљају изузетак од правила и морају се, као и одредбе члана 13. Закона, рестриктивно тумачити. Стога ни оне не би могле бити ваљан правни основ за системску и уобичајену обраду без пристанка од стране органа власти, а посебно када је сврха такве обраде извршавање или закључивање уговора, као аката које странке међусобно закључују, којима уређују своје узајамне односе и којима остварују своје приватне интересе. Процена да ли би обрада без пристанка ради извршења обавеза одређених законом или актом донетим у складу са законом (члан 12. тачка 2. Закона) била дозвољена, претпоставља јасно навођење предметног закона, односно акта. Процена да ли би обрада без пристанка била оправдана

ради остварења претежног оправданог интереса из члана 12. тачка 3. Закона претпоставља јасно навођење одредбе Закона о заштити података о личности из које би такав интерес проистицао.

Достављање података из матичних књига суду и другим органима, као и евентуално обавештавање странака о томе, мора се такође спроводити у складу са законом.

Број: 011-00-00436/2016-02 од 5. априла 2016. године

3.12. НАЧЕЛО БЕЗБЕДНОСТИ ПОДАТАКА И ПРИМЕНА НАЈВИШЕГ МОГУЋЕГ СТЕПЕНА ЗАШТИТЕ ПОДАТАКА

Руковаоци подацима у недостатку конкретних законских одредби дужни су да приликом обраде нарочито осетљивих података о личности примене највиши могући степен заштите података, те да сходно одредби члана 47. ЗЗПЛ, применом одабраних мера, заштите податке од губитка, уништења, недопуштеног приступа, промене, објављивања и сваке друге злоупотребе, као и да утврде обавезу лица која су запослена на обради да чувају тајност података. Процену и одабир мера заштите које су одговарајуће у контексту конкретне обраде, дужан је да учини руковацац подацима – здравствена установа, уважавајући прописе који ближе уређују ту област, специфичности обраде и врсте података које обрађују, те уважавајући савремена решења из области информационих технологија, када се ради о обради података путем рачунара.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности примио је од Дома здравља Раковица представку са питањем о дозвољености чувања података садржаних у здравственом информационом систему од стране ангажованог специјализованог правног лица, на удаљеној локацији у сврху израде *backup*-а, као и о примени мера заштите приликом обраде података о здравственом стању пацијената у оквиру законом прописаних евиденција.

Чланом 3. тачка 5. Закона о заштити података о личности („Службени гласник РС“, бр. 97/08, 104/09 – др. закон, 68/12 – одлука УС и 107/12, у даљем тексту ЗЗПЛ), прописано је да је руковацац података физичко или правно лице, односно орган власти који обрађује податке.

Чланом 3. тачка 8. ЗЗПЛ, прописано је да је обрађивач података физичко или правно лице, односно орган власти, коме руковалац на основу закона или уговора поверава одређене послове у вези с обрадом.

Чланом 16. став 1. ЗЗПЛ, прописано је да се нарочито осетљивим подацима о личности сматрају подаци који се односе на здравствено стање и да се могу обрађивати на основу слободно датог пристанка лица, осим када законом није дозвољена обрада ни уз пристанак. У ставу 2. истог члана, прописано је да се изузетно подаци који се односе на припадност политичкој странци, здравствено стање и примање социјалне помоћи, могу обрађивати без пристанка лица, само ако је то законом прописано.

У члану 16. став 5. ЗЗПЛ, прописано је да начин архивирања и мере заштите података из ст. 1. и 2. овог члана, уз претходно прибављено мишљење Повереника, уређује Влада.

У члану 46. став 3. ЗЗПЛ, прописано је да је руковалац дужан да упозна обрађивача и лице које има увид у податке са мерама за заштиту тајности података.

У члану 47. ЗЗПЛ, прописано је да подаци морају бити одговарајуће заштићени од злоупотребе, уништења, губитка, неовлашћених промена или приступа, те да су руковалац и обрађивач дужни да предузму техничке, кадровске и организационе мере заштите података, у складу са утврђеним стандардима и поступцима, а које су потребне да би се подаци заштитили од губитка, уништења, недопуштеног приступа, промене, објављивања и сваке друге злоупотребе, као и да утврде обавезу лица која су запослена на обради, да чувају тајност података.

Здравствене установе су дужне да образују и воде евиденцију са подацима о личности пацијената на основу одредби Закона о здравственој заштити („Службени гласник РС“, бр. 107/05, 72/09 – др. закон, 88/10, 99/10, 57/11, 119/12 и 45/13 – др. закон и 93/14), те закона који регулишу област евиденција у здравству (тренутно на снази: Закон о евиденцијама у области здравства („Службени лист СРЈ“, бр. 12/98 и 37/02 и „Службени гласник РС“, бр. 101/05 – др. закон), од 1. јануара 2016. године ступа на снагу нови Закон о здравственој документацији и евиденцијама у области здравства („Службени гласник РС“, број 123/14).

Одредбе члана 73. Закона о здравственој заштити, као и одредбе чл. 40, 50. и 51. Закона о здравственој документацији и евиденцијама у области здравства („Службени гласник РС“, број 123/14), намећу здравственим установама општу обавезу примене одговарајућих мера заштите података које обрађују у оквиру збирки података о личности које образују у складу са цитираним законима. Исту обавезу,

на сличан начин, прописују и одредбе чл. 46. и 47. ЗЗПЛ. Такође, одредбом члана 16. став 5. руковалац подацима који обрађује нарочито осетљиве податке о личности, упућује се на обавезу примене посебних мера заштите и архивирања таквих података, у складу са одговарајућом уредбом Владе. Наведена уредба, закључно са данашњим даном, није донета од стране Владе, те је наведена одредба члана 16. ЗЗПЛ *de facto* „мртво слово на папиру“.

Из свега претходно изнетог следи да је област заштите података о личности пацијената, садржаних у евиденцијама које здравствене установе обавезно воде у складу са законима који уређују ту област, регулисана дифузно. Такође, одсуство уредбе Владе која би на прецизнији и јасан начин уредила ово питање, представља додатни изазов за здравствене установе, које сем општих одредби, заправо немају конкретне критеријуме којих би се придржавали приликом избора и примене „одговарајућих мера заштите“ нарочито осетљивих података о личности.

Повереник је става да су руковаоци подацима, у недостатку конкретних законских одредби, дужни да приликом обраде нарочито осетљивих података о личности, примене највиши могући степен заштите података, те да сходно одредби члана 47. ЗЗПЛ, применом одабраних мера, заштите податке од губитка, уништења, недопуштеног приступа, промене, објављивања и сваке друге злоупотребе, као и да утврде обавезу лица која су запослена на обради, да чувају тајност података. Процену и одабир мера заштите које су одговарајуће у контексту конкретне обраде, дужан је да учини руковалац подацима – здравствена установа, уважавајући прописе који ближе уређују ту област, специфичности обраде и врсте података које обрађују, те уважавајући савремена решења из области информационих технологија, када се ради о обради података путем рачунара.

Како здравствене установе због природе делатности и услуга које пружају нису у могућности да самостално произведу и примене одговарајућа програмска решења у смислу образовања и вођења здравствених евиденција у електронском облику, оне за исто ангажују друга правна лица, специјализована за те послове. Како је за успешну имплементацију, те подршку и одржавање електронске базе података руковаоца неопходно да запослени у ангажованим правним лицима имају омогућен приступ подацима садржаним у истим, тако ова правна лица сходно члану 3. тачка 8. представљају обрађиваче података о личности, који обраду врше у име и за рачун руковаоца. Следи да је руковалац подацима – здравствена установа, дужна да обрађиваче, сходно одредбама члана 46. став 3, упозна са мерама заштите тајности података, те да сходно одредбама члана 47. ЗЗПЛ, обрађивача обавезе на примену одговарајућих мера заштите података.

Руковалац је дужан да применом одговарајућих мера спречи губитак и уништење података које обрађује, те је имплементација одговарајућег система *backup*-а препоручена мера коју руковалац обавезно примењује, самостално или уз помоћ ангажованог правног лица као обрађивача. Приликом израде резервних копија, руковалац и обрађивач такође су дужни да примене одговарајуће мере заштите здравствених података који се на тај начин похрањују и чувају. Због природе модерних информационих решења, која често подразумевају дислоцираност сервера који се често налазе и ван наше земље, посебно указујемо на одредбе члана 53. ЗЗПЛ којима је регулисано изношење података о личности ван граница Републике Србије, те неопходност претходног добијања дозволе Повереника за такво изношење у земље које нису потписнице Конвенције 108 Савета Европе.

Број: 164-00-00853/2015-05 од 27. јула. 2015. године

3.13. ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ПОДАТАКА И ЗАШТИТА ПОДАТАКА

Обезбеђење података о личности се односи на примену одговарајућих техничких и организационих мера које имају за циљ да се осигура одговарајући ниво обезбеђења у погледу ризика који представљају обрада и природа података о личности који се штите. При том треба имати у виду да је обезбеђење података део много ширег појма заштита података. Институт заштите података претпоставља сва правила која се односе на заштиту права појединаца у односу на било коју обраду података о личности.

Из упозорења Повереника:

Повереник такође истиче да је сваки руковалац подацима дужан да у складу са чланом 47. Закона о заштити података о личности податке о личности одговарајуће заштити од злоупотреба, уништења, губитка, неовлашћених промена или приступа, те да предузме техничке, кадровске и организационе мере заштите података, у складу са утврђеним стандардима и поступцима, а које су потребне да би се подаци заштитили од губитка, уништења, недопуштеног приступа, промене, објављивања и сваке друге злоупотребе, као и да утврде обавезу лица која су запослена на обради да чувају тајност података.

Обезбеђење података о личности односи се на примену одговарајућих техничких и организационих мера које имају за циљ да се осигура одговарајући ниво обезбеђења у погледу ризика који

представљају обрада и природа података о личности који се штите. Притом треба имати у виду да је обезбеђење података део много ширег појма заштита података. Институт заштите података претпоставља сва правила која се односе на заштиту права појединаца у односу на било коју обраду података о личности. Стога, он обухвата сва начела у области заштите података о личности: начело сврсисходности, начело законитости, начело сразмерности, начело безбедности података и начело тачности и ажурности.

Обезбеђивање података о личности је само једна од обавеза у области заштите података о личности, која подразумева, између осталог, физичку безбедност података о личности, информациону безбедност, затим организационе мере заштите података о личности и друго. Сваки руковалац података о личности треба да уреди начин заштите личних података које обрађује, узимајући у обзир врсту података о личности који су предмет обраде, начин обраде, своје кадровске ресурсе, као и значај и сложеност информационих система и апликативних програма које користи.

Број: 164-00-00611/2013-07 од 4. ФЕБРУАРА 2014. ГОДИНЕ

3.14. ОБРАДА ЈМБГ

ЈМБГ по својој структури открива много информација о лицу на које се односи (тачан датум рођења, пол и др.) и због тога га треба пажљиво обрађивати и штитити. Пре сваке намеравања обраде овог података о личности, руковалац подацима дужан је да утврди пре свега сврху намеравања обраде, а онда и њену неопходност и сразмерност у односу на утврђену сврху, односно да утврди да ли је обрада ЈМБГ, као податка о личности, заиста и неопходна како би се сврха постигла.

Из упозорења Повереника:

Повереник је примио представку грађана којом се указује на неправилности у обради података о личности од стране руковоаца, тиме што је објавио податак о ЈМБГ својих запослених на својој интернет презентацији. У поступку надзора утврђено је да је руковалац у оквиру секције сајта „кадрови“ објавио документ у pdf формату који садржи следеће податке о запосленима: име, презиме, занимање и ЈМБГ.

Руковалац је Поверенику упутио изјашњење у ком је навео да је до објављивања дошло као последица „немарности и незнања“

референта за радне односе који је лицу које одржава сајт руковаоца доставио списак запослених, који је садржао и податке о ЈМБГ лица, ради његовог објављивања на сајту.

Образлажући своју одлуку, Повереник је, између осталог, навео: Како је руковалац здравствена установа примарне здравствене заштите која се финансира из буџета, објављивање података о имену и презимену запослених, као и о њиховом радном месту и занимању на интернет сајту руковаоца, представља проактиван приступ у информисању грађана и обезбеђивању транспарентности рада, а у складу са обавезама из Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја („Службени гласник РС“, бр. 120/04, 54/07, 104/09 и 36/10). Руковалац јавним објављивањем наведених података врши дозвољену обраду о личности без пристанка лица у сврху извршења обавеза одређених законом из члана 12. тачка 2. ЗЗПЛ.

У погледу објављивања података о ЈМБГ запослених, начелно становиште Повереника јесте да ЈМБГ, због своје структуре (датум рођења, пол, регион доделе – после распада бивше СФРЈ и држава), има статус деликатног и заштићеног податка који у себи садржи већи број информација о личности. Због тога руковаоци подацима при прикупљању и даљој обради овог податка треба да приступају изузетно рестриктивно. То значи да је пре сваке намераваке обраде овог података о личности руковалац подацима дужан да утврди пре свега сврху намераваке обраде, а онда и њене неопходност и сразмерност у односу на утврђену сврху, односно да утврди да ли је обрада ЈМБГ, као података о личности, заиста и неопходна како би се сврха постигла.

Како се у предметном случају сврха обраде може постићи без објављивања податка о ЈМБГ лица, те како руковалац није прибавио сагласност за овакву обраду, иста је недозвољена сходно одредбама члана 8. тач. 1. и 6. ЗЗПЛ.

Број: 164-00-00683/2014-07 од 14. априла 2015. године

4. Обрада нарочито осетљивих података о личности

4.1. ОБРАДА ПОДАТАКА О НАЦИОНАЛНОЈ ПРИПАДНОСТИ ИЛИ ВЕРОИСПОВЕСТИ УЧЕНИКА

Кад је у питању обрада података о националној припадности и/или вероисповести треба имати у виду да је њена специфичност у томе што подаци о националној припадности и вероисповести никада и ни под којим условима не могу бити обрађивани на основу законског овлашћења, већ искључиво на основу писменог пристанка лица на које се податак односи.

Обрада података о националној припадности или вероисповести ученика школе и запослених само ради давања статистичких података надлежном секретаријату или школској управи прекомерна је и непотребна, будући да се сврха обраде може постићи и другим, мање инвазивним средствима.

Из ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Техничка школа Ада обратила се Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности захтевом за давање мишљења о томе да ли школа може Покрајинском секретаријату за образовање, управу и националне заједнице, као и надлежној школској управи, да достави податке који се тичу одредбе члана 16. Закона о заштити података о личности, за ученике школе и запослене, а за потребе статистике тих података.

Нарочито осетљиви подаци о личности могу се поделити у две групе: подаци који се изузетно могу обрађивати на основу самог законског овлашћења и подаци чија обрада, чак и ако је прописана законом, дозвољена је само уз сагласност лица на која се подаци односе. Из садржине захтева који је упутила Техничка школа Ада може се претпоставити да се захтев за давање мишљења односи на обраду података који се односе на националност и вероисповест.

Законом о заштити података о личности као нарочито осетљиви подаци о личности дефинисани су подаци који се односе на националну припадност, расу, пол, језик, вероисповест, припадност политичкој странци, синдикално чланство, здравствено стање, примање социјалне помоћи, жртву насиља, осуду за кривично дело и сексуални живот. Ови подаци се могу обрађивати само на основу слободно датог пристанка лица, осим када законом није дозвољена обрада ни уз пристанак. Изузетно, подаци који се односе на припадност политичкој странци, здравствено стање и примање социјалне помоћи могу се обрађивати без пристанка лица, уз изричито законско овлашћење (члан 16. ст. 1. и 2. Закона о заштити података о личности – „Службени гласник РС“, бр. 97/08, 104/09 – др. закон, 68/12 – одлука УС и 107/12).

Пристанак за обраду нарочито осетљивих података даје се у писменом облику, који садржи ознаку податка који се обрађује, сврху обраде и начин његовог коришћења (члан 17. став 1. Закона о заштити података о личности). Повереник посебно указује на то да сврха обраде мора бити јасно одређена и дозвољена. Уколико то није случај, обрада података није дозвољена сходно одредби члана 8. тачка 3. Закона о заштити података о личности. Сврха обраде је разлог због којег се одређени подаци обрађују, тј. циљ који се жели постићи обрадом података о личности. Она подразумева да се подаци о личности обрађују да би се постигла нека сврха. Обрада података никада није самој себи сврха.

Кад је у питању обрада података о националној припадности и/или вероисповести, треба имати у виду да је њена специфичност у томе што подаци о националној припадности и вероисповести никада и ни под којим условима не могу бити обрађивани на основу законског овлашћења, већ искључиво на основу писменог пристанка лица на које се податак односи. Наиме, слобода изражавања националне припадности је зајемчена Уставом Републике Србије у члану 47, којим је одређено да је изражавање националне припадности слободно и да нико није дужан да се изјашњава о националној припадности. Чланом 43. Устава је одређено да нико није дужан да се изјашњава о својим верским и другим уверењима. У том контексту је посебно важно да сврха обраде података о националној припадности и/или вероисповести буде јасно одређена, али и дозвољена. То даље подразумева и да обрада тог податка не сме бити супротна начелу сразмерности, које произилази из одредби члана 8. тач. 6. и 7. Закона о заштити података о личности. Примера ради, уколико је потребна информација о томе на ком језику ће дете похађати наставу, податак о националној припадности детета је непотребан и неподесан да се оствари сврха обраде.

Даље, статистички подаци нису подаци о личности и могу се слободно размењивати између различитих правних субјеката. Међутим, да би се дошло до статистичких података, нужно је претходно обрађивати податке о личности физичких лица. С тим у вези, поставља се питање да ли школа може да прикупља и обрађује податке о националној припадности ученика и запослених, само из разлога да би се припремили статистички подаци и доставили Покрајинском секретаријату за образовање, управу и националне заједнице и школској управи. Одговор на то питање произилази из поменутог начела сразмерности које, између осталог, подразумева и то да се подаци уопште не обрађују уколико се сврха обраде може постићи неким другим средствима која су мање инвазивна у односу на приватност лица на која се односе. Тако, примера ради, Покрајински секретаријат за образовање, управу и националне заједнице статистичке податке

о националној структури на одређеном подручју може добити од одговорних произвођача званичне статистике, у складу са Законом о званичној статистици („Службени гласник РС“, број 104/09) или, уколико постоји правни основ, од органа који у оквиру делокруга свог рада обрађују податке о националној припадности (нпр. органи надлежни за вођење посебних бирачких спискова националних мањина). Другим речима, обрада података о националној припадности или вероисповести ученика школе и запослених, само ради давања статистичких података надлежном секретаријату или школској управи прекомерна је и непотребна, будући да се сврха обраде може постићи и другим, мање инвазивним средствима.

Повереник је посебно указао на то да обрада података о националној припадности и/или вероисповести супротно чл. 43. и 47. Устава и чл. 16–18. Закона о заштити података о личности представља специфичан ризик за права и слободе грађана, имајући у виду посебну осетљивост тих података.

Број: 011-00-00879/2013-02 од 16. ЈАНУАРА 2014. ГОДИНЕ

4.2. ОБРАДА ПОДАТКА О НАЦИОНАЛНОЈ ПРИПАДНОСТИ ОКРИВЉЕНОГ У СВРХУ ОСТВАРИВАЊА ПРАВА ОКРИВЉЕНОГ НА УПОТРЕБУ СВОГ ЈЕЗИКА И ПИСМА НИЈЕ ДОЗВОЉЕНА

Обрада податка о националној припадности окривљеног у сврху остваривања права окривљеног на употребу свог језика и писма у току кривичног поступка представља недозвољену обраду података у смислу одредби чл. 8, 16. и 17. Закона о заштити података о личности, будући да је тај податак непотребан и неподесан за остваривање те сврхе.

Из упозорења Повереника:

Повереник је по службеној дужности покренуо поступак надзора над спровођењем и извршавањем Закона о заштити података о личности од стране Основног суда у Врању, јер је у току спроведеног надзора у Окружном затвору у Врању утврђено да се у картонима лица која издржавају казну затвора у тој установи налазе пресуде Основног суда у Врању, где се међу личним подацима осуђених лица налази и податак о њиховој националној припадности, што је утврђено извршеним увидом у пресуде Основног суда у Врању.

Руководилац података, Основни суд у Брању, у поступку надзора навео је да су изјашњења окривљених о националној припадности добровољна и да није забележен случај да се окривљени под притиском суда изјашњавао о националној припадности, те да је одредбом члана 11. Законика о кривичном поступку прописано да странке, сведоци и друга лица имају право на употребу свог језика и писма у току поступка и да би у случају да суд не упозори окривљеног да се у поступку може служити својим језиком, чинио битну повреду одредаба кривичног поступка, па је то и циљ изјашњавања окривљеног о националној припадности.

Образлажући своју одлуку, Повереник је, између осталог, навео да се остваривање права на употребу свог језика може постићи и без обраде податка о националној припадности лица, јер уколико лице, односно окривљени, који је припадник националне мањине разуме српски језик и жели да га користи у поступку, тада је податак о његовој националној припадности непотребан и неподесан за остваривање сврхе обраде. С друге стране, право лица на употребу свог језика, односно језика који говори и разуме, може се остварити и питањем, на пример: „Да ли разумете и говорите српски језик и да ли Вам је потребан преводац?“, без обрађивања податка о националној припадности.

Дакле, из наведеног произилази да су поступајуће судије, обрађујући податак о националној припадности окр. Ђ. Ђ. у пресуди..., као и окр. Е. Е. и окр. Ж. Ж. у пресуди..., поступале супротно чл. 42. и 47. Устава Републике Србије, односно да се прикупљање, држање, обрада и коришћење података о личности уређују законом, да је забрањена и кажњива употреба података о личности изван сврхе за коју су прикупљени, у складу са законом, осим за потребе вођења кривичног поступка или заштите безбедности Републике Србије, на начин предвиђен законом, као и да је изражавање националне припадности слободно и да нико није дужан да се изјашњава о својој националној припадности.

Коначно, у конкретном случају, поступљено је и супротно члану 8. тач. 1. и 6, члану 13. и члану 16. став 1. и члану 17. став 1. ЗЗПЛ, односно прописаним условима да се подаци о личности могу обрађивати на основу законског овлашћења или пристанка лица, да орган власти може без пристанка обрађивати податке на основу тачно одређених услова, а у супротном само на основу писменог пристанка лица, као и када је у питању нарочито осетљив податак о националној припадности, да се исти може обрађивати само на основу писмене сагласности лица на које се односи, осим када законом није дозвољена обрада ни уз пристанак, при чему је тај податак, у конкретном случају, непотребан и неподесан за остварење сврхе обраде.

4.3. ОБЈАВЉИВАЊЕ ПОДАТАКА О ЖРТВИ НАСИЉА, ОСУДИ ЗА КРИВИЧНО ДЕЛО И НАЦИОНАЛНОЈ ПРИПАДНОСТИ НА ИНТЕРНЕТ ПРЕЗЕНТАЦИЈИ ОРГАНА ЈАВНЕ ВЛАСТИ

Неприхватљиви су наводи Вишег јавног тужилаштва у Врању да су нарочито осетљиве податке о националној припадности, жртви насиља и осуди за кривично дело учесника у кривичном поступку објавили на својој интернет презентацији на основу Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја. Поред тога, оваква обрада података није у складу са одредбама члана 8. тач. 1. и 2, члана 13, члана 16. став 1. и члана 17. став 1. ЗЗПЛ.

Из упозорења Повереника:

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности примио је пријаву у којој је наведено да су на интернет страници Вишег јавног тужилаштва у Врању објављена четири саопштења за период од 10. маја до 28. маја 2007, у којима је наведено да су против тачно одређених лица поднети захтеви за спровођење истраге, уз навођење имена, презимена, година рођења, пребивалишта и кривичног дела за које је поднет захтев за спровођење истраге. На интернет презентацији, поред напред наведеног, помињу се и имена оштећених, као и чињеница да је осумњиченима одређен притвор.

У поступку надзора утврђено је да је ВЈТ у Врању, као руковалац подацима, са својством органа власти, супротно одредбама члана 8. тачка 1, члана 13, члана 16. став 1. и члана 17. став 1. Закона о заштити података о личности, без законског овлашћења или писмене сагласности лица, односно супротно условима за обраду без пристанка, вршио недозвољену обраду нарочито осетљивог података о жртви насиља, осуди за кривично дело и националној припадности, тако што је на интернет страници објавио саопштење за јавност у којем је наведено да је А. А. из села Х. одређен притвор због основане сумње да је у одређеном периоду, током 2008, над својом мајком Б. Б. на понижавајући начин извршио недозвољену полну радњу и да је у истом периоду вршио кривично дело насиље у породици, те да се ради о лицу које је правноснажно осуђивано за кривична дела против полних слобода, затим да је у периоду од одређеног датума 2007. до одређеног датума 2014. на интернет страници објављивао саопштења за јавност у којима је наведено да је Окружно јавно тужилаштво у Врању поднело захтев за спровођење истраге због основане сумње да су Ц. Ц. из С., рођен XX. XX. XXXX. у Т., држављанин Y. и Н. Н. из С., рођен XX. XX. XXXX. године у Б., по националности ..., држављанин Y., као саизвршиоци извршили кривично дело неовлашћено стављање у

промет опојних дрога из члана 246. став 1. у вези с чланом 33. Кривичног законика и томе слично.

У одговору ВЈТ Врање, између осталог, наведено је да су неспорни наводи да су на интернет страници била објављена четири саопштења за период од 10. маја до 28. маја 2007, у којима је наведено да су против тачно одређених лица поднети захтеви за спровођење истраге, уз навођење имена, презимена, година рођења, пребивалишта и кривично дело за које је поднет захтев за спровођење истраге и да је обрада података вршена сходно Закону о слободном приступу информацијама од јавног значаја за које су били заинтересовани локални медији и који су подносили захтеве за наведене информације. Обрада података и постављање текста нису вршени без законског овлашћења, већ се поступало сходно одредбама члана 7. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, како се не би вршила дискриминација новина или јавног гласила, које је имало право на то да му информација буде саопштена и те информације захтевало је писменим актима од тог тужилаштва у сврху информисања јавности која је била заинтересована.

Чињенице и одговори ВЈТ указали су на неправилности у спровођењу и извршавању ЗЗПЛ и обради података о личности, као и нарочито осетљивих података о личности окривљених и оштећених.

Образлажући своју одлуку, између осталог, Повереник је навео да је ВЈТ, обрађујући податке о личности, као и нарочито осетљиве податке, објављивањем на својој интернет презентацији поступило супротно Уставу РС, односно томе да се свако сматра невиним за кривично дело док се његова кривица не утврди правноснажном одлуком суда, да се прикупљање, држање, обрада и коришћење података о личности уређују законом, да је забрањена и кажњива употреба података о личности изван сврхе за коју су прикупљени, у складу са законом, осим за потребе вођења кривичног поступка или заштите безбедности Републике Србије, на начин предвиђен законом, да је изражавање националне припадности слободно и да нико није дужан да се изјашњава о својој националној припадности.

Када је у питању позивања на члан 46. ЗКП, у њему су наведена права, дужности и надлежности јавног тужиоца и оне нису спорне, као што није ни спорно да је потребно прибавити податке тачно прописане чланом 85. став 1. важећег ЗКП, односно чланом 89. став 1. предходно важећег ЗКП, као што није спорно да су потребни одређени подаци за оштећене и сведоке и у том случају се ради о обради у складу са законом, међутим, радња обраде података о личности објављивањем података о личности осумњичених, окривљених и оштећених

јесте посебна радња обраде, која није предвиђена ЗКП, нити било којим другим законом, па се она самим тим може вршити само на основу сагласности лица у смислу чл. 10. и 15. ЗЗПЛ.

Такође, у конкретном случају, објављен је податак о националној припадности окривљеног, иако то у осталим саопштењима није случај, па се поставља питање због чега је тај податак битан за вођење кривичног поступка, поготово што обрада тог податка није прописана ЗКП.

Потпуно је нејасно која је сврха обраде података о жртви насиља на начин на који је то учињено, односно објављивањем на интернет презентацији ВЈТ и омогућавање да тај податак буде доступан више година.

У конкретном случају, поступљено је и супротно члану 8. тач. 1. и 2, члану 13, члану 16. став 1. и члану 17. став 1. ЗЗПЛ, односно прописаним условима да се подаци о личности могу обрађивати на основу законског овлашћења или пристанка лица, у сврху која је законом одређена, да орган власти може без пристанка обрађивати податке на основу тачно одређених услова, а у супротном само на основу писменог пристанка лица, као и да, када су у питању нарочито осетљиви подаци о националној припадности, жртви насиља и осуди за кривично дело, да се исти могу обрађивати само на основу писмене сагласности лица на које се односи, а која садржи ознаку податка који се обрађује, сврху обраде и начин његовог коришћења, осим када законом није дозвољена обрада ни уз пристанак.

Такође, ВЈТ је поступао и супротно тада важећем и тренутно важећем Закону о јавном тужилаштву, у којима нема помена о објављивању података о окривљенима, а поготову не података о оштећенима и жртавама насиља, нарочито што се у ЗЈТ који сада на снази изричито говори о поштовању приватности учесника у поступку.

Објављивањем података на интернет презентацији, руковалац подацима је показао и неразумевање природе интернета, јер није имао у виду специфичности које прате обраду података објављивањем на интернету, немогућност трајног уклањања садржаја, могућност мултиплицирања објављених података, њихово похрањивање и поновно објављивање од стране неутврђеног броја корисника, и поред чињенице да је уклонио спорне садржаје из своје презентације.

4.4 ДОСТАВЉАЊЕ ПОДАТАКА О ПОРОДИЉАМА

Подаци из медицинске документације који се односе на рођење детета представљају нарочито осетљиве податке о личности (подаци о здравственом стању), за које су прописани строжи услови обраде (чл. 16. и 17. Закона о заштити података о личности), па се тако ови подаци могу обрађивати само на основу слободно датог пристанка лица. Здравствена установа податке о рођењу детета може доставити медијима само на основу изричите писмене сагласности лица на која се подаци односе, која је дата у складу са законом.

Из ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Поводом дописа Клиничког центра Војводине којим је од Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности затражено мишљење о могућности да Клинички центар Војводине медијима доставља податке из медицинске документације породиља (време порођаја, пол рођеног детета и пребивалиште породиље) порођених у тој здравственој установи, а на основу изричитог пристанка породиље, указано је на следеће:

За било какву обраду података о личности потребно је да постоји правни основ. Правни основ за обраду података о личности може бити законско овлашћење или пристанак лица чији се подаци обрађују. Како законом није прописана обавеза, нити могућност да здравствена установа достави податке о рођењу детета медијима ради објављивања, то правни основ за обраду ових података може бити само сагласност лица.

Подаци из медицинске документације који се односе на рођење детета представљају нарочито осетљиве податке о личности (подаци о здравственом стању), за које су прописани строжи услови обраде (чл. 16. и 17. Закона о заштити података о личности), па се тако ови подаци могу обрађивати само на основу слободно датог пристанка лица. Да би се пристанак за обраду нарочито осетљивих података о личности сматрао ваљаним правним основом за обраду података, изјављена воља којом се даје сагласност за обраду података мора испуњавати одређене услове у смислу одредби чл. 10, 15. и 16. и члан 17. став 1. Закона.

Наиме, пристанак за обраду нарочито осетљивих података мора бити дат у писаном облику, мора да садржи ознаку податка који се обрађује, сврху обраде и начин његовог коришћења. Изјава воље мора бити слободно дата, тј. не сме бити дата под претњом, преваром, принудом или у заблуди. Мора бити посебна, тј. дата за тачно одређену

сврху и информисана, што значи да лице које даје сагласност има довољно информација које гарантују да оно даје информисани пристањак за обраду својих података. Лице мора да зна ко је руковалац подацима, које врсте података обрађује, у које сврхе, на који начин ће се подаци користити, колико дуго ће се чувати итд. Закон о заштити података о личности у члану 15. став 1. таксативно набраја које информације онај који жели обрађивати податке мора дати лицу на које се подаци односе. Истовремено, начин информисања лица чији се подаци обрађују, односно чији подаци ће се обрађивати, мора бити јасан, разумљив и недвосмислен, тако да и лице које је потпуни лаик и нема никаква знања из делокруга рада руковаоца подацима може разумети све што је од значаја за његову одлуку да ли ће пристати да се његови подаци о личности обрађују. Информације морају бити дате директно лицу чији се подаци обрађују. Напоследку, сагласност мора бити недвосмислена. Уколико лице нема потпуну пословну способност (нпр. малолетно је или лишено пословне способности) подаци се обрађују уз пристанак његовог законског заступника (родитеља или старатеља), у складу с прописима који регулишу пословну способност лица.

Приликом било које обраде података о личности, руковалац подацима мора да води рачуна и о свим другим начелима заштите података о личности, с тим што Повереник овде посебно скреће пажњу на начело сразмерности које подразумева да мора да постоји однос пропорционалности између количине података о личности и сврхе у коју се подаци обрађују. Тако, руковалац података не сме да обрађује податке који су прекомерни и неподесни за остваривање сврхе обраде – информисања јавности о рођеним бебама. Примера ради, обрада података о пребивалишту, тј. адреси становања породиље била би недозвољена, јер би могла да доведе до различитих злоупотреба као и узнемиравања породиља. У том смислу било би довољно навести град или место где се налази пребивалиште породиље.

Руковалац мора да предузме све организационе и техничке мере у циљу спречавања случајног или намерног уништења или измене података, односно незаконитог или неовлашћеног приступа подацима.

У ситуацијама у којима је сагласност лица правни основ за намеравану обраду руковалац података има законску обавезу да у складу са члан 49. Закона о заштити података о личности достави Поверенику, у року од најкасније 15 дана пре успостављања збирке података, односно обраде, обавештење о намери обраде, односно успостављању збирке података заједно са подацима из члана 48. Закона, као и о свакој даљој намераваној обради.

4.5. ВИДЕО-НАДЗОР У УСТАНОВИ ЗА ХОСПИТАЛИЗАЦИЈУ ОСОБА СА МЕНТАЛНИМ ПОРЕМЕЋАЈИМА

Увођењем видео-надзора у просторије као што су тоалет, дневна болница, собе у којима пацијенти бораве и сл., у великој мери нарушено је право на приватност лица која у тим просторијама бораве, при чему ниједан запослени код руковаоца није задужен за праћење слике у реалном времену, те произлази да видео-надзор у тим просторима не обезбеђује правовремену реакцију запослених да заштите живот и здравља пацијената, што би могло да буде једина дозвољена сврха таквог видео-надзора. Циљ тог видео-надзора јесте да руковалац снимцима накнадно докаже да није одговоран за евентуални нежељени догађај. Руковалац је одговоран и за омогућавање неовлашћеног приступа подацима о личности приказаним у реалном времену на монитору система видео-надзора.

Из упозорења Повереника:

Повереник је упозорио Клинички центар Србије, као руковаоца подацима о личности, на неправилности у обради података о личности због тога што: 1. уз помоћ видео-надзора врши обраду података о личности у следећим просторима у објектима руковаоца: а) у главном ходнику испред амбуланти објекта Центра за парцијалну хоспитализацију менталних поремећаја „Проф. др Димитрије Миловановић“ Клинике за психијатрију Руковаоца (у даљем тексту: Дневна болница); б) у главном ходнику испред амбуланти, бочном ходнику изнад улаза у просторије судске психијатрије и простору заједничког дела тоалета у високом приземљу, мушког и женског тоалета и болесничким собама као и у просторијама за радну терапију и дневном боравку на првом спрату и у тоалету с купатилом и дневном боравку у поткровљу објекта стационара Клинике за психијатрију руковаоца (у даљем тексту: Стационар). На тај начин врши се обрада података о личности на недозвољен начин у смислу одредбе члана 8. тачка 5) ЗЗПЛ; 2. јер је неовлашћеним лицима омогућио приступ подацима о личности приказаним у реалном времену на монитору система видео-надзора у високом приземљу Стационара, чиме руковалац није на одговарајући начин заштитио податке о личности од злоупотребе и приступа, у смислу одредбе члана 47. став 1. ЗЗПЛ.

Образлажући своју одлуку, између осталог, Повереник је навео да је предметним видео-надзором у великој мери ограничено право на приватност пацијената руковаоца који у тим просторијама бораве, посебно у њиховим собама и тоалетима, при чему из чињенице

да ниједан запослени код руковаоца није задужен за праћење слике у реалном времену произлази да видео-надзор у тим просторима не обезбеђује правовремену реакцију запослених код руковаоца на заштити живота и здравља пацијената и других лица, што је једина дозвољена сврха таквог видео-надзора, већ да је циљ тог видео-надзора да руковалац снимцима докаже да није одговоран за евентуални нежељени догађај. Због свега наведеног, таква обрада података о личности недозвољена је у смислу члана 8. тачка 5) ЗЗПЛ, јер се врши на начин који је недозвољен у смислу одредбе члана 31. Закона о приватном обезбеђењу и члана 9. Закона о заштити лица са менталним сметњама.

Такође, видео-надзор у просторијама у којима бораве пацијенти руковаоца сме се користити само онда када је то у најбољем интересу тих лица и када постоји одсуство могућности за неко друго решење, а у складу с одредбама чл. 9. и 11. Закона о заштити лица са менталним сметњама, што је руковалац дужан да узме у обзир приликом одређивања простора у оквиру својих објеката који ће бити под видео-надзором.

Како је у поступку надзора утврђено да је руковалац у холу високог приземља у Стационару, у шалтер сали поставио монитор на коме се приказује слика с камера система видео-надзора, које снимају главни ходник испред амбуланти, бочни ходник изнад улаза у просторије судске психијатрије и простор заједничког дела тоалета у високом приземљу тог објекта, и да свако лице које се затекне у холу у коме се тај монитор налази може да изврши увид у слику с тог монитора, утврђено је да је руковалац на тај начин поступио супротно својој обавези из члана 47. став 1. ЗЗПЛ, која прописује да подаци о личности морају бити одговарајуће заштићени од злоупотреба, уништења, губитка, неовлашћених промена или приступа.

Број: 164-00-00341/2016-07 од 03. новембра 2016. године

4.6. ОБРАДА ПОДАТАКА О ЗДРАВСТВЕНОМ СТАЊУ УЧЕНИКА

Прибављање података о здравственом стању ученика на основу законског овлашћења јесте не само дозвољено већ и нужно са аспекта спровођења мера и активности школе ради пружања додатне, образовне, здравствене, социјалне подршке ученицима, као и ради спречавања насиља, злостављања и занемаривања деце, с тим што се тако прикупљени подаци смеју користити само у ту сврху.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Техничка школа Београд обратила се Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности захтевом за давање мишљења о томе да ли је дозвољена размена података између Центра за социјални рад и школске установе, а поводом формулисања мера појачаног васпитног рада са учеником школе. Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности дао је следећи одговор:

У складу с чланом 42. Устава Републике Србије и чланом 8. Закона о заштити података о личности („Службени гласник РС“, бр. 97/08, 104/09 – др. закон, 68/12 – одлука УС и 107/12, у даљем тексту: ЗЗПЛ), правни основ за обраду података о личности може бити закон (одредба закона којом је та обрада прописана) или пристанак лица на које се подаци односе. Да би одређена обрада била законита, неопходно је да, поред правног основа, сврха те обраде буде дозвољена и јасно одређена, да подаци који се обрађују буду потребни и подесни за остваривање те сврхе а такође и истинити, ажурни и прикупљени од веродостојног извора.

Чланом 16. став 1. ЗЗПЛ прописано је да су нарочито осетљиви подаци о личности они који се односе на националну припадност, расу, пол, језик, вероисповест, припадност политичкој странци, синдикално чланство, здравствено стање, примање социјалне помоћи, жртву насиља, осуду за кривично дело и сексуални живот и да се могу обрађивати на основу слободно датог пристанка лица, осим када законом није дозвољена обрада ни уз пристанак, а ставом 2. истог члана да се подаци који се односе на припадност политичкој странци, здравствено стање и примање социјалне помоћи, могу обрађивати без пристанка лица само ако је то законом прописано. Ставом 3. истог члана прописано је да у случају из ст. 1. и 2. овог члана обрада мора бити посебно означена и заштићена мерама заштите.

Чланом 47. став 1. ЗЗПЛ, прописано је да подаци морају бити одговарајуће заштићени од злоупотреба, уништења, губитка, неовлашћених промена или приступа. У ставу 2. истог члана прописано је да су руковалац и обрађивач дужни да предузму техничке, кадровске и организационе мере заштите података, у складу са утврђеним стандардима и поступцима, а које су потребне да би се подаци заштитили од губитка, уништења, недопуштеног приступа, промене, објављивања и сваке друге злоупотребе, као и да утврде обавезу лица која су запослена на обради да чувају тајност података.

Чланом 10а став 3. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 52/11, 55/13, 35/15 – аутентично тумачење и 68/15), прописано је да евиденција коју води установа представља скуп података о установи, деци и ученицима, родитељима, старатељима и хранитељима и запосленима.

Чланом 10б став 2. Закон о основама система образовања и васпитања прописује да подаци о деци и ученицима, родитељима, старатељима и хранитељима и запосленима представљају скуп личних података којима се одређују њихов идентитет, образовни, социјални и здравствени статус и потребна образовна, социјална и здравствена подршка. Ставом 6. истог члана прописано је да се за одређивање здравственог статуса деце и ученика прикупљају подаци добијени на основу процене потреба за пружањем додатне образовне, здравствене и социјалне подршке коју утврђује интерресорна комисија. Чланом 10в истог закона прописано је да је сврха обраде података обезбеђивање индикатора ради праћења деце и ученика, ефикасног и квалитетног функционисања образовно-васпитног система, планирања образовне политике, праћења, проучавања и унапређивања образовно-васпитног нивоа деце и ученика, професионалног статуса и усавршавања наставника, васпитача и стручних сарадника, рада образовно-васпитних установа, ефикасног финансирања система образовања и васпитања и стварања основа за спровођење националних и међународних истраживања у области образовања и васпитања.

Сходно питању које је постављено у представи, те применом претходно цитираних одредби закона, следи да су образовне установе дужне да спроводе и примењују индивидуални образовни план за ученике којима је потребна додатна образовна, здравствена и социјална подршка, као и да формирају и воде одговарајуће збирке података о личности које, између осталог, садрже и податке о здравственом статусу ученика, које школа прикупља на основу процене потреба за пружањем додатне образовне, здравствене и социјалне подршке коју утврђује интерресорна комисија формирана при општинској, односно градској управи. У том смислу, прибављање података о здравственом статусу ученика, на претходно описан начин, не само да је дозвољено и засновано на закону већ и нужно са аспекта спровођења мера и активности школе ради пружања додатне, образовне, здравствене, социјалне подршке ученицима, као и ради спречавања насиља, злостављања и занемаривања деце, те указујемо да се тако прикупљени подаци смеју користити само у поменутој сврху. Указујемо и на то да подаци о здравственом статусу ученика представљају

нарочито осетљиве податке о личности, те да су образовне установе и запослени у њима дужни да примене одговарајуће мере заштите ради спречавања неовлашћеног приступа и злоупотребе наведених података, уважавајући чињеницу да би, због саме природе ових података, неовлашћен приступ или јавно изношење ових података могло да произведе трајне негативне последице по дете на које се ти подаци односе.

Број: 011-00-01273/2015-05 од 20. ЈАНУАРА 2016. ГОДИНЕ

4.7. НЕДОЗВОЉЕНОСТ ДОСТАВЉАЊА ПОДАТАКА О ЗДРАВСТВЕНОМ СТАЊУ ДЕЦЕ ЈЕДИНИЦИ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

Подаци о деци са сметњама у развоју, садржани у евиденцијама које воде здравствене установе, представљају нарочито осетљиве податке о личности, јер говоре о здравственом стању детета и не могу се достављати јединици локалне самоуправе да би она информисала родитеље о предности образовања у специјализованим школама.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Поверенику је упућен захтев за давање мишљења на који законски начин град Ужице може да добије од здравствених установа контакте родитеља деце предшколског узраста са сметњама у развоју а у сврху информисања о предностима образовања у школама специјализованим за рад с децом ометеном у развоју.

За било какву обраду података о личности, па и за прибављање података о личности од другог правног субјекта (примера ради, од здравствене установе), мора да постоји правни основ. То може бити или изричито законско овлашћење или слободно дат пристанак лица чији се подаци обрађују (члан 8. тачка 1. Закона о заштити података о личности). У конкретном случају треба узети у обзир и то да подаци о деци са сметњама у развоју, садржани у евиденцијама које воде здравствене установе, представљају нарочито осетљиве податке о личности, јер говоре о здравственом стању детета. Ови подаци се могу обрађивати само на основу слободно датог пристанка лица, који мора бити у писаној форми осим када законом није дозвољена обрада ни уз пристанак. Изузетно, подаци о здравственом стању могу се

обрађивати без пристанка лица ако је то законом изричито прописано (чл. 16. и 17. Закона о заштити података о личности). Наиме, ти подаци откривају најинтимније сфере људског бића и зато су услови за њихову обраду строжи.

Законом о правима пацијената („Службени гласник РС“, број 45/13) прописано је да подаци о здравственом стању, односно подаци из медицинске документације, представљају нарочито осетљиве податке о личности пацијента; да су те податке дужни да чувају сви здравствени радници, односно здравствени сарадници, као и друга лица запослена у здравственим установама, те да се обавезе чувања тих података могу ослободити само на основу писменог пристанка пацијента, односно његовог законског заступника (примера ради, родитеља малолетног детета) или на основу одлуке суда (чл. 21. и 22).

Из наведеног следи да не постоји законско овлашћење да здравствена установа достави органу локалне самоуправе податке из медицинске документације, укључујући и податке о здравственом стању деце и њиховим родитељима. Чак и кад би постојала писмена сагласност родитеља дата здравственој установи да се подаци доставе органу локалне самоуправе, таква обрада података о личности не би била дозвољена јер би се вршила у сврху различиту од оне за коју је одређена (члан 8. тач. 2. и 3. Закона о заштити података о личности). Наиме, подаци о здравственом стању деце прикупљени су и обрађују се у сврху њиховог лечења, а достављањем тих података Градском већу ради информисања родитеља о њиховим правима (па чак и уз пристанак тих родитеља), та сврха би се изменила, што није дозвољено.

Број: 011-00-01222/2016-02 од 25. АВГУСТА 2016. ГОДИНЕ

5. Обрада података о личности за делатност јавних гласила

5.1. ПОВЕРЕНИК НИЈЕ НАДЛЕЖАН ДА ВРШИ НАДЗОР У ВЕЗИ СА ОБРАДОМ ПОДАТАКА ОД СТРАНЕ НОВИНАРА КОЈА ИСКЉУЧИВО СЛУЖИ ПУБЛИЦИСТИЧКОЈ ДЕЛАТНОСТИ ЈАВНОГ ГЛАСИЛА

Према одредби члана 29. став 1. Закона о заштити података о личности за обраду од стране новинара и других медијских посленика која искључиво служи публицистичкој делатности јавног гласила, изузимајући обраду која служи оглашавању, важе одредбе чл. 3. и 5. и члан 8. тачка 1) до 5) и чл. 46. и 47. тог закона. То значи да Повереник није надлежан да отвори поступак надзора над дневним листом који је објавио податак о сексуалном животу А. А., а ово из разлога што се у конкретном случају, између осталог, одредбе чл. 54, 55, 56. и 57. Закона о заштити података о личности не примењују.

Из ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Невладина организација се обратила Поверенику тражећи да предузме мере и спроведе надзор над дневним листом *Press* из разлога што је тај дневни лист објавио податак о сексуалној оријентацији лица које је ухапшено и осумњичено за извршење више кривичних дела (разбојништво).

Чланом 8. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода („Службени лист СЦГ – Међународни уговори“, бр. 9/03, 5/05 и 7/05 – испр. и „Службени гласник РС – Међународни уговори“, број 12/10) прописано је да свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота, дома и преписке. Неспорно је да јавно изношење података о нечијем сексуалном животу представља кршење права на приватност. Међутим, у конкретном случају Повереник није надлежан да предузме било какве мере. Наиме, одредбом члана 29. став 1. Закона о заштити података о личности („Службени гласник РС“, бр. 97/08 и 104/09 – др. закон) прописано је да за обраду од стране новинара и других медијских посленика која искључиво служи публицистичкој делатности јавног гласила, изузимајући обраду која служи оглашавању, важе одредбе чл. 3. и 5. и члан 8. тач. 1) до 5) и чл. 46. и 47. тог закона. То значи да Повереник није надлежан да отвори поступак надзора над *Pressom* у вези са објављивањем података о сексуалном животу лица, а ово из разлога што се у конкретном случају одредбе чл. 54, 55, 56. и 57. Закона о заштити података о личности не примењују.

У конкретном случају, на сва питања у вези са спорним чланком примењују се одредбе Закона о јавном информисању („Службени гласник РС“, бр. 43/03, 61/05, 71/09 и 89/10 – Одлука УС и 41/11 – Одлука УС), којима је, између осталог, прописано под којим се условима могу објављивати информације из приватног живота (чл. 43–45), средства заштите права на приватност (члан 46) и друго.

Број: 164-00-00234/2011-07 од 24. ОКТОБРА 2011. ГОДИНЕ

6. Обрада у научне, историјске и статистичке сврхе

6.1. ОБРАДА ПОДАТАКА У НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКЕ СВРХЕ

Обрада у историјске, статистичке или научноистраживачке сврхе изузета је од примене одредбе члана 8. тачка 2. Закона о заштити података о личности, којом се забрањује обрада ако се врши у сврху различиту од оне за коју је одређена. Како Закон о заштити података о личности не садржи одредбу којом се уређује шта се сматра обрадом у научноистраживачке сврхе, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, које врши надзор над спровођењем Закона о научноистраживачкој делатности, може дати став о томе да ли неко лице може да се сматра истраживачем.

Из ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности обратила се општинска управа Општине Стара Пазова у вези са захтевом др А. А. из Б. за увид у матичне књиге рођених, венчаних и умрлих за период од 1945. до 1956. у месним канцеларијама Нова Пазова, Голубинци и Нови Бановци, које књиге представљају архивску грађу, а у научноистраживачке сврхе, односно за потребе научног подухвата обраде питања колонизације 85.422 становника из Босне и Херцеговине у Војводину, као саставног дела програма Института за историју, па је општинска управа затражила мишљење Повереника о томе да ли да омогући тражени увид у матичне књиге, имајући у виду обавезу заштите приватности података који се налазе у матичним књигама и чињеницу да је са становишта општине као руковаоца готово немогуће касније контролисати на који начин ће прикупљени подаци бити обрађени, тј. употребљени, а нарочито имајући у виду да је реч о активној популацији људи чији лични подаци не морају бити употребљени у сврхе које је подносилац захтева навео.

Закон о заштити података о личности чланом 6. уређује обраду података о личности у историјске, статистичке или научноистраживачке сврхе. Према члану 6. став 1, подаци прикупљени и обрађивани у друге сврхе могу да се обрађују искључиво у историјске, статистичке или научноистраживачке сврхе, ако не служе доношењу одлука или предузимању мера према одређеном лицу уз обезбеђивање одговарајућих мера заштите.

Тиме је обрада у историјске, статистичке или научноистраживачке сврхе изузета од примене члана 8. тачка 2. Закона, којом се забрањује обрада ако се врши у сврху различиту од оне за коју је одређена, без обзира на то да ли се врши на основу пристанка лица

или законског овлашћења за обраду без пристанка, осим ако се врши у сврху прикупљања средстава за хуманитарне потребе из члана 12. тачка 2а) и члана 12а тог закона.

Међутим, Закон о заштити података о личности не садржи одредбу којом се уређује шта се сматра обрадом у научноистраживачке сврхе.

Законом о научноистраживачкој делатности („Службени гласник РС“, бр. 110/05 и 50/06 – испр. и 18/10) у члану 2. уређено је да је научноистраживачка делатност од посебног значаја за свеукупни развој Републике Србије заснована на знању, а заједно с високим образовањем, главни је чинилац и покретач привредног и укупног друштвеног развоја.

Даље, у Глави IV уређено је које организације обављају научноистраживачку делатност. Тако према члану 36. то могу бити Српска академија наука и уметности; Матица српска; акредитоване научноистраживачке организације (институти, факултети, интегрисани универзитети и центри изузетних вредности); истраживачи и студенти докторских студија односно стипендисти; и друге организације у складу с овим законом.

Законом је одређено да надзор над законом врши министарство надлежно за послове науке, односно Министарство просвете, науке и технолошког развоја. Стога ово министарство може дати тумачење да ли подносилац захтева може да се сматра истраживачем.

Број: 011-00-00622/2014-02 од 13. АВГУСТА 2014. ГОДИНЕ

6.2. ОБРАДА У СТАТИСТИЧКЕ СВРХЕ

Закон о заштити података о личности не уређује када се обрада података сматра обрадом у статистичке сврхе. Питање да ли се нека обрада може сматрати обрадом у статистичке сврхе треба ценити у смислу Закона о званичној статистици. У том смислу Национална служба за запошљавање, као руковалац подацима, може испоручити податке које обрађује Републичком заводу за статистику, као обрађивачу података, ради анкетног испитивања, с тим што је неопходно да по спроведеном анкетном испитивању Републички завод за статистику трајно обрише добијене наведене податке, као и да предузме адекватне мере за заштиту података о личности током предузимања уговорених радњи обраде података у складу с чланом 47. став 2. Закона о заштити података о личности.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПОВЕРЕНИКА:

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности примио је захтев за мишљење Националне службе за запошљавање Дирекција – Радна јединица Београд у погледу спровођења процене успешности пројекта „Подршка националним напорима за промоцију запошљавања младих и управљање миграцијама“. У захтеву за давање мишљења наведено је да у реализацији пројекта, поред Националне службе за запошљавање, учествују Међународна организација рада, Фондација за развој економске науке из Београда и Републички завод за статистику. Такође је наведено да у оцени успешности пројекта – евалуацији, поред лица која су била укључена током спровођења пројектних активности учествују и друга лица по „изабраном узорку“, односно као контролна група у провери успешности. Даље је наведено да ће анкетари Републичког завода за статистику спровести телефонску анкету на узорку од око 6.000 лица чији се подаци о личности воде у збиркама Националне службе за запошљавање. За потребе спровођења ове анкете Национална служба за запошљавање треба да достави следеће податке о личности: име и презиме лица и број телефона. У прилогу захтева достављен је Нацрт споразума о сарадњи између Републичког завода за статистику и Националне службе за запошљавање. Такође, електронском поштом достављен је образац уговора с незапосленим о додели новчане помоћи за припрему за запошљавање програма „припрема за запошљавање“, а који је Национална служба за запошљавање закључивала с лицима која су била укључена у спровођење поменутог пројекта.

Нацртом споразума о сарадњи између Републичког завода за статистику и Националне службе за запошљавање прописане су обавезе Националне службе за запошљавање у погледу достављања података о личности Републичком заводу за статистику ради предузимања радњи обраде ради анкетног истраживања. Према Нацрту споразума, Национална служба се обавезује да из базе података издвоји потребне податке о учесницима мера које су спроведене на пројекту, као и податке о неучесницима наведених мера ради успостављања „контролне групе“. Даље, предвиђено је да ће се тако издвојени подаци о корисницима услуга деперсонализовати, односно да ће се привремено деперсонализовати и као такви доставити Фондацији за развој економске науке да би иста из тако добијених података извршила издвајање узорка. По повраћају ових података, Национална служба ће извршити реперсонализацију података, тј. реидентификацију лица, а затим податке о личности (име, презиме и број телефона) учинити доступним

Републичким заводу за статистику ради спровођење анкетног истраживања. Коначно, по добијању резултата истраживања Национална служба ће податке о одговорима лица анкетираних од стране Републичког завода за статистику повезати са осталим подацима о личности и извршити трајну деперсонализацију података брисањем података и то: јединствени матични број грађана, име и презиме и контакт подаци. Тако добијене податке Национална служба доставиће Фондацији за развој економске науке на коначну анализу.

Достављеним Нацртом споразума одређено је да ће се евалуација утицаја мера спроведених на пројекту извршити у складу са одредбама чл. 61. и 62. Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености, и члана 1. ст. 2–3. и члана 5. тачка 9. Закона о званичној статистици. Даље, достављеним уговором са незапосленим о додели новчане помоћи за припрему за запошљавање – програм „Припрема за запошљавање“, а који је Национална служба за запошљавање закључивала с лицима која су била укључена у спровођење поменутог пројекта обавезује се незапослено лице да, на захтев Националне службе, у току и након завршетка уговора прихвати учешће у евалуацији програма „Припрема за запошљавање“, који се спроводи у оквиру пројекта „Запошљавање и миграције младих“ (члан 5. став 1. тачка 4. Уговора).

С тим у вези, Повереник је указао на следеће:

Основ обраде података о личности може да буде закон или пристанак лица. Уколико је основ обраде података о личности закон, њиме се дефинише сврха обраде. Пристанак лица као основ за обраду података о личности мора испуњавати форму прописану законом. Истовремено, пристанак лица на обраду података о личности као основ за обраду података треба тумачити рестриктивно увек када је у питању однос између физичког лица и државног органа.

Изузетно од овог начела законитости обраде података, који подразумева законски основ или пристанак лица, Закон о заштити података о личности прописује када је обрада података о личности од стране органа власти дозвољена и у случају да нема пристанка лица. Наиме, према члану 13. Закона, орган власти може да обрађује податке без пристанка лица ако је обрада неопходна ради обављања послова из његове надлежности, одређених законом ради остваривања интереса националне или јавне безбедности, одбране земље, спречавања, откривања, истраге и гоњења за кривична дела, економских односно финансијских интереса државе, заштите здравља и морала, заштите права и слобода и другог јавног интереса, а у другим случајевима на основу писменог пристанка лица.

Према чл. 6. Закона о заштити података о личности подаци прикупљени и обрађивани у друге сврхе могу да се обрађују искључиво у историјске, статистичке или научноистраживачке сврхе, ако не служе доношењу одлука или предузимању мера према одређеном лицу уз обезбеђивање одговарајућих мера заштите. Закон о заштити података о личности не уређује када се обрада података сматра обрадом у статистичке сврхе.

Према Закону о званичној статистици („Службени гласник РС“, бр. 104/09) у члану 2, званична статистика обезбеђује, на непристрасним основама, бројчане и репрезентативне податке и информације о масовним економским, демографским и друштвеним појавама као и о појавама из области радне и животне средине, и то за све кориснике: привредне субјекте и њихова удружења, државне органе, органе аутономних покрајина и органе јединица локалне самоуправе, културне, образовне и научне институције, као и за најширу јавност. Даље, у члану 4. став 1. тачка 1. Закона дефинисано је да је активност званичне статистике свака активност која се заснива на овом закону или на посебним законима којима се уређују пописи, као и да активности које се не заснивају ни на једном од ових закона, односно на званичним статистичким програмима и плановима које они регулишу, не потпадају под званичну статистику.

У члану 6. став 1. тачка 4. и члану 7. Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености („Службени гласник РС“, бр. 36/09 и 88/10) прописано је да Национална служба за запошљавање обавља послове спровођења мера активне политике запошљавања.

У конкретном случају, активности планиране пројектом „Подршка националним напорима за промоцију запошљавања младих и управљање миграцијама“, јесу активности које су обухваћене пословима из надлежности Националне службе за запошљавање. Подаци о личности који су предмет овог мишљења односе се искључиво на податке о личности, и то: име и презиме лица и број телефона које ће, према приложеним документима у вези са захтевом за мишљење Повереника, Национална служба за запошљавање учини доступним једино Републичком заводу за статистику за анкетно испитивање. Остали субјекти укључени у спровођење наведеног пројекта неће имати приступ подацима о личности.

Из наведеног следи да Национална служба за запошљавање, у складу с чл. 13., а у вези са чл. 6. Закона о заштити података о личности, може да достави наведене податке (име и презиме лица и број телефона) Републичком заводу за статистику, као обрађивачу података о личности у смислу члана 3. Закона, за спровођење анкетног

испитивања. С тим у вези, Повереник истиче да је неопходно да по спроведеном анкетном испитивању Републички завод за статистику трајно обрише добијене наведене податке, као и да предузме адекватне мере за заштиту података о личности током предузимања уговорених радњи обраде података у складу с чланом 47. став 2. Закона о заштити података о личности

Број: 011-00-678/2013-02 од 1. новембра 2013. године

7. Посебни видови обраде

7.1. ДОСТАВЉАЊЕ ОТИСКА СВИХ 10 ПРСТИЈУ (ДЕКАДАКТИЛОСКОПСКИ ФИШ)

Министарство унутрашњих послова нема правни основ да Истраживачком развојном центру „VLATACOM“ достави отиске свих 10 прстију 10.000 лица из одговарајућих евиденција МУП, чак и када би се стекли услови да се уписани подаци о личности потпуно елиминишу с декадактилоскопског фиша, јер ту и даље постоји обрада, будући да отисци прстију представљају биометријске податке о личности и строго су индивидуални, с обзиром на то да је општепозната чињеница да не постоје два идентична отиска прстију. Утолико чак и сами отисци прстију представљају довољно полазиште за идентификацију лица.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПОВЕРЕНИКА:

Министарство унутрашњих послова је Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности упутило питање да ли је Министарство унутрашњих послова, у складу са одредбама Закона о заштити података о личности, овлашћено да Истраживачком развојном центру „VLATACOM“ из Новог Београда достави отиске свих 10 прстију 10.000 лица из одговарајућих евиденција МУП.

Према одредбама члана 42. Устава Републике Србије и ЗЗПЛ (посебно члана 8), приликом прикупљања, држања, обраде и коришћења података о личности неопходно је да се сваки руковалац придржава одговарајућих начела ЗЗПЛ, и то да руковалац: сме да обрађује само оне податке које је законом овлашћен да прикупља или је овлашћење добио од самог лица од ког прикупља податке на основу њене/његове сагласности, да мора обезбедити тачност и ажурност података, да поштује начело сврсисходности (подаци о личности се обрађују само у односу на сврху уређену законом или пристанком лица) и начело сразмерности обраде (обрађује се само онолико података о личности колико је потребно у датом случају).

Имајући у виду цитиране одредбе ЗЗПЛ, као и уобичајени начин вођења евиденције отисака свих 10 прстију на за то прописаном обрасцу – декадактилоскопски фиш, мишљења смо да не постоји адекватан правни основ за доставу копија предметних образаца ИРЦВ. Наиме, према правилима вођења, образац декадактилоскопски фиш се формира двострано, тако да се на доњој трећини предње стране отискују прсти леве руке, а на средњој трећини исте стране отискују се прсти десне руке. Горња трећина предње стране и задња страница овог обрасца садрже простор за упис таксативно набројаних

података о личности лица чији су отисци прстију фиксирани на конкретном декадактилоскопском фишу.

При свему томе, сврха вођења ове врсте евиденције јесте олакшавање могућности за препознавање конкретних лица чији су отисци прстију и подаци о личности на конкретном фишу, и то искључиво у полицијске намене. С обзиром на изнето, достава копија 10.000 декадактилоскопских фишева, чак и у ситуацији потпуне анонимизације података о личности на њима, била би супротна начелима сврсисходности и сразмерности обраде.

Коначно, чак и када би се остварили услови да се уписани подаци о личности потпуно елиминишу с декадактилоскопског фиша, у конкретној ситуацији и даље постоји обрада података о личности, јер отисци прстију представљају биометријске податке о личности и строго су индивидуални, с обзиром на то да је ноторна чињеница да не постоје два идентична отиска прстију. Утолико чак и сами отисци прстију представљају довољно полазиште за идентификацију лица.

Имајући у виду све напред наведено, мишљења смо да не постоји адекватан правни основ за доставу предметних отисака прстију, као и да је таква врста обраде података супротна начелима сврсисходности и сразмерности обраде, тако да испуњење захтева ИРЦВ представља ризик за права грађанина загарантована одредбом члана 42. Устава Републике Србије према лицима чији би се декадактилоскопски фиш доставио.

Број: 011-00-00442/2012-05 од 4. јула 2012

7.2. ВИДЕО-НАДЗОР У НОВИНСКОЈ РЕДАКЦИЈИ

Обрада података која се врши преко видео-надзора у новинској редакцији (јавном предузећу за информисање) није дозвољена. У новинској редакцији чак није дозвољено ни да стоји камера која није у функцији, јер је то у супротности с правом лица да зна који се подаци о њему обрађују и да та обрада буде савесна и поштена.

Из упозорења Повереника:

Повереник је спровео поступак надзора над спровођењем и извршавањем Закона о заштити података о личности над јавним предузећем за информисање Нови Пазар, где је утврдио низ неправилности у обради података о личности запослених, између осталог да у

просторији у којој се налази редакција постоји камера, која својим положајем може да покрије целу просторију, а за коју је руковалац тврдио да је неисправна.

Радна група 29 дала је мишљење 4/2004 о обради личних података преко видео-надзора, усвојено 2004. (енгл. Opinion 4/2004 on the Processing of Personal Data by Means of Video Surveillance, adopted 11 February 2004, 11750/02/EN WP 89), према коме системи видео-надзора којима је директан циљ контролисање с удаљене локације квалитета и количине радних активности и који стога укључују обраду личних података у овом контексту, по правилу не би требало да буду дозвољени. У тачки 8. тог мишљења, која носи наслов „Видео надзор у контексту запослења“ наведено је следеће: „У свом Мишљењу бр. 8/2001 о обради личних података у контексту запослења, које је усвојено 13. септембра 2001, и у свом Радном документу о надзору електронске комуникације на радном месту, који је усвојен 29. маја 2002, Радна група је већ обратила пажњу, у општијем смислу, на неколико принципа који имају за циљ заштиту права, слобода и достојанства субјеката снимања у контексту запослења. Уз разматрања у поменутиим документима, у мери у којој су она стварно применљива на видео-надзор, може се истаћи да системи видео-надзора којима је директан циљ контролисање са удаљене локације квалитета и количине радних активности и који стога укључују обраду личних података у овом контексту, по правилу не би требало да буду дозвољени.

Не постоји апсолутно никакво оправдање да се врши видео-надзор у редакцији у којој новинари обављају своју делатност. Ово је прекомерно и непотребно и нема никакву сврху. Посебно је неоправдано вршити видео-надзор ради контроле извршавања радних задатака над лицима чија је професија таква да захтева писање текстова и израду прилога везаних за рок. Ово такође може нарушити и слободу новинарске професије.

Стално снимање лица које је запослено као новинар лишава то лице било какве приватности и угрожава његово људско достојанство. Непрекидно снимање неког лица на његовом радном месту дозвољено је само у случајевима када је то неопходно за обављање делатности руковаоца, заштиту пословних тајни, безбедност људи и слично. У конкретном случају, стално снимање лица запослених у редакцији у односу на сврху обраде (контролу извршавања радних задатака) за коју се ти подаци прикупљају свакако је прекомерно, несразмерно и њихово увођење представља непотребно задирање у приватност појединца. То зато што се сврха обраде може постићи и на друге начине, посебно имајући у виду природу новинарске професије, где је актуелност информације суштина посла, а израда вести и прилога углавном се везује за рок. Због свега тога, постојање видео-камере (па

чак и оне која не ради) у радном простору запосленог, у конкретном случају новинара, у супротности је са циљем Закона о заштити података о личности: „Циљ овог закона је да, у вези са обрадом података о личности, сваком физичком лицу обезбеди остваривање и заштиту права на приватност и осталих права и слобода“.

Број: 164-00-00015/2013-07 од 18. марта 2013. године

7.3. СНИМАЊЕ ТЕЛЕФОНСКИХ РАЗГОВОРА

Снимање пословних и приватних телефонских разговора дозвољено је само лицима која у њима учествују, и то пословних разговора на основу члана 126. став 2. Закона о електронским комуникацијама или на основу пристанка датог у складу са чланом 10. ЗЗПЛ, а приватних на основу пристанка датог у складу са чланом 10. ЗЗПЛ. Осим у наведеним ситуацијама, снимање телефонских разговора, било приватних било пословних, дозвољено је искључиво на основу одлуке суда, и то на одређено време, ако је то неопходно ради вођења кривичног поступка или заштите безбедности Републике Србије, на начин предвиђен законом.

Из ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Грађанин је од Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности затражио одговор на питања да ли је дозвољено снимање телефонских разговора, приватних и пословних, и да ли је дозвољено користити снимке телефонских разговора у парници.

Чланом 41. Устава Републике Србије прописано је да је тајност писама и других средстава комуницирања неповредива и да су одступања дозвољена само на одређено време и на основу одлуке суда, ако је то неопходно ради вођења кривичног поступка или заштите безбедности Републике Србије, на начин предвиђен законом.

Да би обрада података о личности била дозвољена, у складу са чланом 8. ЗЗПЛ, неопходно је да за њу постоји правни основ – законско овлашћење или пристанак лица на које се подаци односе, да постоји јасно одређена и дозвољена сврха обраде, да подаци који се обрађују по броју и врсти буду потребни и подесни за остваривање те сврхе, да се обезбеде тачност, потпуност и веродостојност података, као и да подаци који се обрађују буду заштићени од губитка, неовлашћеног приступа и сваке друге злоупотребе.

Чланом 10. ЗЗПЛ прописано је: да пуноважни пристанак за обраду може дати лице након што га руковалац претходно обавести у смислу одредбе члана 15. тог закона; да пуноважан пристанак лице може дати писмено или усмено на записник; да се пристанак може дати преко пуномоћника, да пуномоћје мора бити оверено, изузев ако законом није прописано друкчије; и да пристанак за лице које није способно за давање пристанка даје законски заступник или старалац.

Законом о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, број 44/10), у члану 126. став 1, прописано је да пресретање електронских комуникација којим се открива садржај комуникације није допуштено без пристанка корисника, осим на одређено време и на основу одлуке суда, ако је то неопходно ради вођења кривичног поступка или заштите безбедности Републике Србије, на начин предвиђен законом. Ставом 2. тог члана прописано је да одредба из става 1. тог члана не спречава снимање комуникација и са њима повезаних података о саобраћају које се обавља ради доказивања комерцијалних трансакција или других пословних односа у којима су обе стране свесне или би морале бити свесне или су изричито упозорене на то да обављена комуникација може да буде снимљена.

Одредбама Кривичног законика („Службени гласник РС“, бр. 85/05, 88/05 – испр., 107/05 – испр., 72/09, 111/09, 121/12, 104/13 и 108/14, у даљем тексту: КЗ) прописана су кривична дела која обухватају неовлашћено снимање телефонских разговора. Тако је у члану 143. КЗ (неовлашћено прислушкивање и снимање) прописано да ће се ко посебним уређајима неовлашћено прислушкује или снима разговор, изјаву или какво саопштење који му нису намењени, казнити новчаном казном или затвором од три месеца до три године, да ће се том казном казнити и ко омогући непозваном лицу да се упозна са разговором, изјавом или саопштењем који су неовлашћено прислушкивани, односно тонски снимани, као и да ће се, ако је то дело учинило службено лице у обављању службе, казнити затвором од шест месеци до пет година.

Сходно наведеном, снимање пословних и приватних телефонских разговора дозвољено је само лицима која у њима учествују, и то пословних разговора на основу члана 126. став 2. Закона о електронским комуникацијама, или пристанка датог у складу са чланом 10. ЗЗПЛ, а приватних на основу пристанка датог у складу са чланом 10. ЗЗПЛ. Осим у наведеним ситуацијама, снимање телефонских разговора, било приватних било пословних, дозвољено је искључиво на основу одлуке суда, и то на одређено време, ако је то неопходно ради вођења кривичног поступка или заштите безбедности Републике Србије, на начин предвиђен законом, при чему је цитираним одредбама КЗ

прописано санкционисање неовлашћеног снимања телефонских разговора, које има елементе кривичног дела.

О дозвољености коришћења одређеног доказа у парничном поступку одлучује искључиво суд који води тај поступак, а његова одлука не може бити предмет вансудске контроле и може је преиспитати само надлежни суд у законом прописаном поступку, у складу с одредбом члана 145. Устава Републике Србије.

Број: 011-00-01219/2016-05 од 30. АВГУСТА 2016. ГОДИНЕ

7.4. НЕЗАКОНИТА ОБРАДА ПОДАТАКА ПРЕНОСОМ УЖИВО (LIVE STREAMING) У ПРИЈЕМНИМ КАНЦЕЛАРИЈАМА СЛУЖБЕ ЗА КАТАСТАР НЕПОКРЕТНОСТИ

Забрањена је обрада података о личности у пријемним канцеларијама службе за катастар непокретности преносом уживо (live streaming) на начин који их чини доступним неограниченом броју корисника интернета, без правног основа и јасно одређене и дозвољене сврхе.

ИЗ РЕШЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Повереник је по службеној дужности покренуо поступак надзора над Републичким геодетским заводом, са седиштем у Београду, Булевар војводе Мишића 39, ради утврђивање чињеница које се односе на обраду података о личности насталих сачињавањем видео-садржаја камерама постављеним у пријемним канцеларијама служби за катастар непокретности РГЗ у Београду, Земуну, Нишу и Новом Саду, односно ради утврђивања правног основа и сврхе за радњу обраде откривања путем преноса и на тај начин чињења доступним неограниченом броју корисника интернет странице РГЗ података о личности садржаних у предметним видео-записима.

Узимајући у обзир изјашњење руковаоца података, као и чињенице утврђене у поступку надзора, Повереник је у конкретном случају утврдио постојање недозвољене обраде и поступање супротно одредбама Закона о заштити података о личности и забранио даљу обраду података.

Не могу се уважити наводи руковаоца података да у конкретном случају он има усмени пристанак грађана за обраду њихових података зато што исказаном конклюдентном радњом (својим уласком у простор пријемне канцеларије), посетиоци нису дали своју сагласност

за предметну обраду у смислу одредаба чл. 10. и 15. Закона о заштити података о личности, јер се она мора дати добровољно, слободно израженом вољом која подразумева свесну одлуку појединца, донету без условљавања било које врсте, а нарочито нису дали своју сагласност да се њихови подаци о личности обрађују тако што се преносом уживо (live streaming) чине доступним неограниченом броју корисника интернета. У конкретном случају, лица која улазе у простор покривен веб камерама немају стварну могућност избора, јер не постоји увек могућност да без уласка у просторије руковоаца података грађани добију комплетну услугу овог органа, те се ни њихов пристанак дат на такав начин не може сматрати њиховом слободно израженом вољом. Ово поготово ако се има у виду чињеница да немају сви грађани могућност да приступе интернету, па самим тим ни веб апликацији руковоаца података, при чему је за одређене услуге неопходно доћи у просторије руковоаца података.

Такође, у поступку надзора утврђено је да за предметну обраду података о личности нису испуњени услови за обраду без пристанка прописани одредбама Закона о заштити података о личности.

Неспорно је да се катастар непокретности заснива на начелу јавности, што се односи само на податке садржане у катастру непокретности, у смислу да свако може да тражи увид у те податке, односно да оствари друга права у складу с одредбама Закона о државном премеу и катастру („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 18/10, 65/13, 15/15 – одлука УС и 96/15), те се ово начело не може применити и на предметну обраду података о личности (live streaming).

Наиме, одредбом члана 13. Закона о заштити података о личности, који се као сваки изузетак мора тумачити рестриктивно, прописано је да орган власти обрађује податке без пристанка лица ако је обрада неопходна ради обављања послова из своје надлежности одређених законом ради остваривања интереса националне или јавне безбедности, одбране земље, спречавања, откривања, истраге и гоњења за кривична дела, економских, односно финансијских интереса државе, заштите здравља и морала, заштите права и слобода и другог јавног интереса, а у другим случајевима на основу писменог пристанка лица.

Међутим, у конкретном случају се наведени изузеци нису могли применити, имајући у виду да предметна обрада није неопходна ради обављања послова из надлежности руковоаца података, нити је утврђено да се предметна обрада врши ради остваривања неког од интереса прописаних чланом 13. Закона о заштити података о личности, те нису били испуњени ни услови за обраду без пристанка прописани овим законом.

Даље, приликом снимања грађана и преношења уживо (live streaming) онога што се дешава у пријемним канцеларијама руковоаца

података није поштовано ни начело сврсисходности (члан 8. став 1. тач. 3. и 6. Закона о заштити података о личности), којима је прописано да обрада није дозвољена ако сврха обраде није јасно одређена, ако је измењена, недозвољена или већ остварена, као и уколико је податак који се обрађује непотребан или неподесан за остварење сврхе обраде. То подразумева да у сваком конкретном случају руковалац података мора преиспитати да ли је обрада сваког појединачног податка који намерава да обрађује заиста и нужна и неопходна за остварење сврхе обраде. С тим у вези, и сврха обраде података о личности снимањем грађана у пријемним канцеларијама руковаоца података веб камером и њихова даља обрада преношењем преко интернета неограниченом броју лица није јасно одређена, због чега су и подаци о личности који се обрађују на овакав начин непотребни, односно неподесни за остварење сврхе коју је руковалац података утврдио. Ово нарочито ако се има у виду да наведени снимци показују само тренутно стање оптерећености пријемних канцеларија, које се мења из часа у час, те грађанин није у могућности да само на основу тих снимака закључи каква ће бити реална оптерећеност шалтера у моменту његовог доласка. Такође, чињеници да сврха обраде у конкретном случају није јасно одређена доприноси и то да није јасно на који начин обрада података о личности садржаних у видео-записима и њихово преношење уживо неограниченом броју корисника интернета доприноси борби против корупције, што је руковалац података навео као додатну сврху у свом одговору на упозорење Повереника, а поготово ако се имају у виду и наводи руковаоца података да се „не врши никаква обрада података, нити аналитика видео-записа“.

Имајући у виду да је у поступку надзора утврђено да руковалац података обрађује податке о личности садржане у видео-записима насталим снимањем камерама у пријемним канцеларијама, и то тако што их је преносом уживо (live streaming) учинио доступним неограниченом броју корисника интернета, те да за наведену обраду нема ваљан правни основ, односно законско овлашћење или пуноважан пристанак лица дат на начин и под условима прописаним одредбама чл. 10. и 15. Закона о заштити података о личности, при чему нису испуњени услови за обраду без пристанка прописани чланом 13. Закона о заштити података о личности, као и да сврха обраде није јасно одређена, односно подаци који се обрађују непотребни су и неподесни за остварење те сврхе, то је и предмета обрада недозвољена у смислу одредаба члана 8. став 1. тач. 1, 3. и 6. Закона о заштити података о личности.

7.5. ОБРАДА ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ ПРИЛИКОМ СНИМАЊА УЛИЦА И ОБЈЕКТА У СВРХУ УСПОСТАВЉАЊА УСЛУГЕ „GOOGLE STREET VIEW“

За јавно доступну услугу „Google Street View“, „Google Inc.“ је дужан да предузме мере заштите података о личности, и то да:

1. унапред обавести о снимању улица на одређеној територији,
2. искључи обраду података са бежичних интернет конекција (Wi-Fi)
3. обезбеди анонимизацију података о личности и брисање тих података из базе,
4. обезбеди брисање података којима се угрожава право на приватност на захтев,
5. пружи додатне гаранције заштите података о личности.

Из ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

„Google Inc.“ 1600 Amphitheatre Parkway, Mountain View, CA 94043, USA, обратио се Поверенику за давање мишљења у вези с планом да спроведе снимање улица и објеката у Београду, као и појединих места у Републици Србији ради прикупљања података за успостављање услуге „Google Street View“ својим корисницима.

„Google Inc.“ је дужан да предузме мере заштите података о личности, и то да:

1. унапред обавести о снимању улица на одређеној територији „Google Inc.“ треба да учини доступним све информације од значаја за информисања лица о снимању улица и објеката, између осталог о сврси и начину снимања, времену снимања и начинима остваривања права појединаца поводом снимања. „Google Inc.“ посебно треба да информише сва лица о заштити права на приватност, као и о поступку у случају наводног кршења заштите података о личности. Све информације треба да буду доступне и на српском језику, као званичном језику Републике Србије.

2. искључи обраду података са бежичних интернет конекција (Wi-Fi)

Снимање улица и објеката може да се односи искључиво на снимање улица и објеката, и не може ни у ком случају да обухвати прикупљање података са бежичних интернет конекција (Wi-Fi). „Google Inc.“ треба да предузме додатне мере како би искључио могућност прикупљања ових података.

3. обезбеди анонимизацију података о личности и брисање тих података из базе „Google Inc.“ је обавезан да, у складу са начелом

безбедности података, ограничи приступ подацима о личности пре њихове анонимизације искључиво на појединце којима је приступ овим подацима неопходан како би извршили правилну анонимизацију. Такође, „Google Inc.“ је обавезан да трајно обрише све податке о личности који су били предмет анонимизације.

4. обезбеди брисање података којима се угрожава право на приватност на захтев

Имајући у виду да и поред техника анонимизације података постоји могућност да поједини подаци о личности остану доступни, било тако што је изостала анонимизација података било тако што поступак анонимизације није био адекватан тако да је лице на које се податак односи одредиво, „Google Inc.“ је обавезан да на захтев омогући лицу да тражи брисање ових података. Поступак остваривања овог права мора бити јасан и не сме бити оптерећен посебним условима који за резултат имају одустајање лица од остваривања својих права, као што су познавање језика који није матерњи, плаћање таксе или други новчани захтеви или посебна знања из информационих и комуникационих технологија.

С тим у вези, „Google Inc.“ је обавезан да јасно назначи правно лице које ће бити одговорно за поступање по захтеву за брисање података. Повереник, као орган надлежан за заштиту података о личности, надлежан је да одлучује у другостепеном поступку у вези са остваривањем права поводом обраде података.

5. Додатне гаранције заштите података о личности

У вези с додатним гаранцијама заштите података о личности, Повереник полази од намере „Google Inc.“ да прикупља податке који се превасходно односе на јавно доступне податке, односно слике улица и других јавних простора, као и слике објеката. У вези с објектима, Повереник истиче да поједини од њих могу бити изузети од снимања у складу са одлукама министарства надлежних за сектор безбедности. Истовремено, снимање и приказивање појединих објеката може да угрози нечију приватност, као и друга права лица.

С тим у вези, Повереник истиче да „Google Inc.“ треба да омогући лицима да се слике њихових приватних објеката учине недоступним за јавност и уклоне са крајњег производа услуге „Google Street View“. Поступак брисања ових података, као и поменути поступак брисања података о личности, треба да буде доступан и једноставан за појединца.

Такође, један од аспеката снимања улица и објеката у Републици Србији у оквиру услуге „Google Street View“, који није предмет овог мишљења односи се на евентуално изношење података о личности у случајевима обраде података о личности. С обзиром на то да је у писму назначено да се сви снимци, укључујући и ненамераване податке о

личности, износе у Белгију, државу која је чланица Конвенције Савета Европе о правима лица у односу на аутоматску обраду личних података, то, према члану 53. Закона о заштити података о личности, није потребна сагласност Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности.

Напомена: Повереник, као орган надлежан за остваривање права на приступ информацијама од јавног значаја и права на заштиту података о личности није овлашћен да даје дозволе, нити да забрањује снимање улица и објеката у Републици Србији, као ни да даје *a priori* дозволе или забране за преузимање радњи обраде података о личности.

Повереник је надлежан да у поступку остваривања права на заштиту података о личности решава, као и да обавља надзор над заштитом података о личности у складу са Законом о заштити података о личности.

С тим у вези, у поступку по жалби Повереник може да утврди да је жалба основана и може, између осталог, да наложи руковаоцу да поступи по захтеву лица за брисање података (члан 39). У поступку утврђивања чињеничног стања Повереник има приступ и увид у све податке, документацију, акте, просторије и опрему (чл. 40. и 45. Закона). Такође, у поступку надзора у којем је утврђено да су повређене одредбе Закона, Повереник може да нареди да се отклоне неправилности, или да привремено забрани даљу обраду. Такође, Повереник може да нареди брисање података (члан 56. Закона).

Имајући у виду претходно наведено, дато мишљење не прејудира одлуке Повереника у појединачним случајевима остваривања права појединаца, као ни поступање Повереника у случају надзора над „Google Inc.“ у вези са заштитом података о личности према прописима Републике Србије.

Број: 011-00-00487/2013-05 од 25. јула 2013. године

8. Изношење података

8.1 УСЛОВИ ЗА ДАВАЊА ПРИСТАНКА ЗА ОБРАДУ ПОДАТАКА ЦЕНЕ СЕ ПРЕМА ПРОПИСИМА ДРЖАВЕ У КОЈОЈ СЕ ОБРАДА ВРШИ

Давање пристанка за обраду употребом „tick the box“ механизма требало би ценити с обзиром на прописе државе у којој се обрада врши. Исто важи и када је реч о процени дужине рока чувања података, дозвољености њихове обраде у статистичке и друге сврхе, сразмерности броја података који се обрађују у односу на сврху која се обрадом постиже, садржини обавештења о обради података и друго.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Адвокат је у свом обраћању Поверенику навео да привредно друштво са седиштем у Аустрији намерава да покрене интернет платформу за одабир кандидата за запослење. Платформа треба да буде доступна на интернет презентацији дотичног привредног друштва, која има ознаку аустријског интернет домена, те да поменуто привредно друштво њоме управља и за њу буде одговорно. Обрада података о личности прикупљених преко платформе обавља се у Аустрији. Осим наведеног, „компјутерски центар који користи швајцарски софтвер оператор (Haufe-umantis AG) налази се у Немачкој, али су подаци процесуирани на неколико секунди у Холандији и преносе се преко безбедне везе (HTTPS) у немачку базу података“.

Кандидати који намеравају да преко платформе поднесу пријаву за упражњена радна места могу у тренутку када уносе своје податке о личности да се налазе у Аустрији или на територији било које друге државе. То значи да се на овај начин могу обрађивати и подаци физичких лица која се у тренутку подношења пријаве налазе на територији Републике Србије, али и држављана Републике Србије који се у тренутку пријављивања налазе било где у иностранству.

Врсте података о личности који се уносе у апликацију, односно „објављују“ јесу: име и презиме кандидата, његова адреса, број телефона и биографија (CV). Платформа је креирана тако да поступак аплицирања обавезно укључује обавештење за кандидате о обради података и давање њиховог пристанка за обраду. Пристанак се даје преко тзв. tick the box механизма, који се заснива на означавању одговарајућег поља у електронском формулару (клик) и који је у складу са аустријским Законом о заштити података о личности.

Прикупљени подаци обрађују се у сврху одабира кандидата и администрације људских ресурса како предметног аустријског привредног друштва, тако и његових зависних друштава. Они се обрађују и у

сврху спровођења статистичке анализе. Једно од зависних друштава налази се у Републици Србији и оно, као и друга зависна друштва, може да приступа предметној платформи и да користи податке који су преко ње прикупљени у описане сврхе. С тим у вези адвокат је поставио два питања.

1. Да ли се на прикупљање података од физичких лица која се у тренутку прикупљања налазе у Србији, а које обавља аустријско привредно друштво, примењује аустријски Закон о заштити података о личности или Закон о заштити података о личности Републике Србије, у ком случају давање пристанка применом механизма „tick the box“ не би било прихватљиво?

2. Уколико би се на прикупљање података примењивао аустријски закон, да ли би српско зависно друштво, када би обављало даљу обраду тих података, било обавезно да од физичких лица прибави сагласност за то у складу са српским законом или би пак само било обавезно да та лица обавести о намеравању обради у складу са чланом 15. став 3. Закона о заштити података о личности Републике Србије?

Повереник је изнео начелан став како следи:

Без обзира на то да ли би се подаци прикупљали преко платформе смештене на територији Аустрије, Немачке или неке треће државе, на такво прикупљање не би се примењивао Закон о заштити података о личности Србије, чак ни када би се физичка лица о чијим је подацима реч у тренутку прикупљања података налазила у Србији.

Дозвољеност давања пристанка за обраду података употребом „tick the box“ механизма требало би ценити с обзиром на прописе државе у којој се обрада обавља. Исто важи и за процену дужине рока чувања података, дозвољеност њихове обраде у статистичке и друге сврхе, сразмерност броја података који се обрађују у односу на сврху која се обрадом постиже, садржину обавештења о обради података и друго.

Српско зависно привредно друштво имало би статус руковооца података ако би податке обрађивало за сопствене потребе, тј. уколико обраду не би вршило као поверени посао, за рачун аустријског привредног друштва.

Ово друштво не би било дужно да од физичких лица прибавља пристанак за обраду података, нити да их о томе обавештава, али само под претпоставком да су та лица, у складу с прописима државе у којој се подаци прикупљају, пре остављања података на платформи обавештена о томе да се они могу обрађивати и у Републици Србији и да су за то дала пуноважан пристанак.

8.2. РАЗМЕНА ПОДАТАКА О ФИЗИЧКИМ ЛИЦИМА ИЗМЕЂУ УПРАВЕ ЦАРИНЕ И УПРАВА ЦАРИНА ДРУГИХ ДРЖАВА

Управа царина може страним царинским администрацијама да доставља податке о физичким лицима једино ако постоји одредба закона, односно ратификованог међународног уговора, која јој то изричито налаже или омогућава или ако физичко лице на које се подаци односе за то да свој пристанак.

Из ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Министарство финансија – Управа царина обратила се Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности ради давања мишљења о томе да ли Управа царина може страним царинским администрацијама да доставља податке о физичким лицима која су држављани Републике Србије, и то електронским путем или у писаном облику.

У случају поводом кога се обратила Управа царина, руковалац података о личности држављана Републике Србије била би Управа царина. С друге стране, царински органи других држава имали би статус корисника података. У том смислу, једино ако постоји одредба закона, односно ратификованог међународног уговора, која јој то изричито налаже или омогућава или пак ако физичко лице на које се подаци односе за то да свој пристанак, Управа царина би могла да омогући страним царинским органима (администрацијама) коришћење података о личности. Захтев за постојање правног основа у виду закона или ратификованог међународног уговора, односно пристанка лица, не може се сматрати забраном или условљавањем прекограничног протока личних података у смислу члана 12. став 2. Конвенције о заштити лица у односу на аутоматску обраду личних података, будући да и за уступање података корисницима у иностранству важе исти услови, прописани Законом о заштити података о личности, које је потребно испунити како би обрада података о личности на територији Републике Србије била законита.

Истовремено, треба имати у виду да за изношење података о личности у државе потписнице Конвенције није потребно прибавити дозволу, док би за свако изношење података у државе које ни су потписнице Конвенције требало тражити дозволу Повереника, у складу са чланом 53. Закона о заштити података о личности.

Број: 011-00-00343/2015-02 од 16. марта 2015. године

8.3. ОДЛУКА О ИЗНОШЕЊУ ПОДАТАКА ДОНОСИ СЕ С ОБЗИРОМ НА ОКОЛНОСТИ СВАКОГ ПОЈЕДИНАЧНОГ СЛУЧАЈА

Поступак изношења података односи се на конкретно и одређено изношење података из земље по захтеву поднетом Поверенику. Повереник није овлашћен да даје бланко дозволе за евентуално будуће изношење података о личности. Приликом одлучивања о захтеву Повереник цени околности датог случаја.

ИЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности примио је захтев за достављање мишљења Повереника о примени члана 53. Закона о заштити података о личности у вези са спровођењем ФАСТА директиве у банкарском сектору Србије, у којој је наведено да све банкарске институције у Републици Србији имају обавезу да ускладе своје пословање и поступање са одредбама прописа Сједињених Америчких Држава – Закона о пореском усаглашавању страних рачуна (Foreign Account Tax Compliance Act – ФАСТА). Захтевом је истакнуто и то да Повереник треба да спроведе неопходне активности као и да у законским оквирима изда мишљење о испуњености услова за изношење података, које би било применљиво на све банке и на све преносе података у САД.

Поступак изношења података односи се на јасно одређено изношења података из земље по захтеву поднетом Поверенику. Повереник није овлашћен да даје својеврсне бланко дозволе за евентуално будуће изношење података о личности. Приликом одлучивања о захтеву Повереник цени околности датог случаја.

Чињеница да неке од држава чланица разматрају могућност закључивања билатералног уговора са Сједињеним Америчким Државама, није од значаја за решавање Повереника у поступку с обзиром на то да Повереник, као и сви други субјекти у Републици Србији, примењује законе и прописе Републике Србије.

Број:011-00-00782/2013-02 од 17. ДЕЦЕМБРА 2013. године

8.4. ИЗНОШЕЊЕ ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ У ДРЖАВУ КОЈА НИЈЕ ЧЛАНИЦА КОНВЕНЦИЈЕ

Подаци о личности могу се износити из Републике Србије у државу која није чланица Конвенције о заштити лица у односу на аутоматску обраду личних података Савета Европе, односно у међународну организацију, само уколико је у датој држави, односно међународној организацији обезбеђен степен заштите података у складу са Конвенцијом.

Из ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања од Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности затражило је мишљење на Предлог основе за вођење преговора и закључивање споразума између Републике Србије и Народне Републике Кине о социјалном осигурању.

Устав Републике Србије у члану 42. јемчи заштиту података о личности. Ставом 2. истог члана одређено је да се прикупљање, држање, обрада и коришћење података о личности уређује законом. Законом морају да буду уређена минимум следећа питања: сврха обраде података о личности, врсте података о личности, начин коришћења података о личности и рокови чувања података. Подзаконским актом могу се уређивати само техничка питања у вези с обрадом података. Посебно треба имати у виду да је одлуком Уставног суда Србије са седнице од 30. маја 2012, објављеном у „Службеном гласнику РС“, број 68/12 од 18. јула 2012, потврђено да подзаконски акти не могу бити валидан правни основ за обраду података о личности. Такође, приликом припреме закона који може имати утицај на заштиту података о личности и заштиту права лица у вези с обрадом података о личности треба имати у виду и одговарајућа начела заштите података о личности, и то: начело сврсисходности, начело законитости, начело сразмерности, начело безбедности података и начело тачности и ажурности.

Имајући у виду претходне наводе, Повереник указује на то да би размена података о физичким лицима између уговорних страна које би закључиле Споразум о социјалном осигурању представљала једну од радњи њихове обраде. У том смислу, сва питања из наведеног минимума која би са датом разменом или другим поступањем са истим подацима била у вези требало би уредити одговарајућим одредбама закона, односно међународног уговора који би потврдила Народна скупштина.

Приликом прописивања које би се врсте података (нпр. име и презиме, адреса становања и сл.) међу уговорним странама размењивале или на други начин обрађивале, треба имати у виду начело соразмерности обраде података о личности, односно да се може обрађивати само онолико података колико је потребно за остваривање одговарајуће легитимне сврхе.

Истовремено, потребно је да за податке о личности који би се износили у Народну Републику Кину, одредбама предметног споразума буде осигуран минимални степен њихове заштите у складу са Конвенцијом о заштити лица у односу на аутоматску обраду личних података Савета Европе, чија је Република Србија чланица. Ово стога што се, према члану 53. став 2. Закона о заштити података о личности, подаци могу износити из Републике Србије у државу која није чланица поменуте конвенције, односно у међународну организацију, само уколико је у датој држави, односно међународној организацији обезбеђен степен заштите података у складу са Конвенцијом. У том смислу треба ценити и прихватљивост решења према којима би се на податке о личности изнете из Републике Србије примењивали прописи о заштити података о личности Народне Републике Кине, а у контексту члана 12. ст. 1. и 3. предложеног споразума.

Број: 011-00-01256/2015-02 од 12. ОКТОБРА 2015. ГОДИНЕ

9. Централни регистар Повереника

9.1. ОБАВЕШТЕЊЕ О НАМЕРИ ОБРАДЕ ИЗ ЧЛАНА 49. ЗАКОНА О ЗАШТИТИ ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ

Обавеза да се Поверенику пре започињања обраде, односно успостављања збирке података достави обавештење о намери успостављања збирке у смислу члана 49. став 1. Закона о заштити података о личности постоји само када је у питању обрада, тј. успостављање збирки података којима је правни основ пристанак лица, а не и када се обрада врши на основу законског овлашћења.

Из ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Биолошки факултет у Београду доставио је Поверенику обавештење о намери успостављања збирке података о личности коју су насловили „Евиденција магистара наука“ на прописаном обрасцу.

С тим у вези, Повереник је указао на то да обавеза да се Поверенику пре започињања обраде, односно успостављања збирке података достави обавештење о намери успостављања збирке у смислу члана 49. став 1. Закона о заштити података о личности постоји када је у питању обрада, тј. успостављање збирки података којима је правни основ пристанак лица (чл. 10. и 15. ЗЗПЛ), што произилази из члана 49. став 2. ЗЗПЛ, којим је прописано да се обавеза достављања обавештења из става 1. тог члана не односи на започињање обраде, односно успостављања збирке података у случају када је посебним прописом одређена сврха обраде, врста података који се обрађују, врсте корисника којима ће подаци бити доступни, као и време за које ће подаци бити архивирани.

Обавеза високошколске установе да води евиденцију о издатим дипломама, прописана је Законом о високом образовању. Дакле, будући да је посебним законом прописана обавеза вођења наведене евиденције, то значи да је високошколска установа за конкретну збирку података у обавези да поступи по одредбама чл. 48. и 51. ЗЗПЛ, али не и члана 49. став 1. истог закона. Другим речима, наведена евиденција о обради може одмах да се пријави у Централни регистар Повереника, без обавезе да се претходно достављају обавештења о намери обраде.

Број: 164-00-00381/2013-07 од 12. јуна 2013. године

9.2. ЕВИДЕНЦИЈА О ОБРАДИ

Обавеза је руковоаца података да направи евиденцију о обради у складу са чланом 48. Закона о заштити података о личности за сваку збирку података која постоји у оквиру његовог делокруга рада. Какав ће бити назив збирке одређује руковалац (осим у случајевима када закон одређује организовање неке збирке и такође јој изричито додели име), с тим што називом треба што прецизније описати садржину збирке података.

Из ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Руковалац података је, изјашњавајући се на упозорење Повереника у ком му је указано да није формирао евиденције о обради података у смислу члана 48. Закона о заштити података о личности, навео да то није тачно и да он води евиденције о запосленима и евиденције о зарадама запослених, будући да је државни орган, те је немогуће да такве евиденције нема.

С тим у вези, Повереник је указао на следеће:

Законом о заштити податка о личности, чланом 48. став 1. Закона о заштити података о личности („Службени гласник РС“, бр. 97/08 и 104/09 – др. закон), установљена је обавеза за све руковоаце података да образују и воде евиденцију о обради података и прописано је шта она треба да садржи. Уредбом о обрасцу за вођење евиденције и начину вођења евиденције о обради података о личности („Службени гласник РС“, број 50/09), коју је донела Влада Републике Србије, а која је ступила на снагу 18. јула 2009, прописан је образац за вођење евиденције о обради и начину вођења евиденција о обради података о личности. Чланом 48. став 2. Закона о заштити података о личности, прописано је да руковалац није дужан да, између осталог, образује и води евиденцију обраде података који се обрађују ради вођења регистара чије је вођење законом прописано.

За исправно тумачење и разумевање наведених законских обавеза треба правити разлику између следећих термина:

1) „евиденције о обради“ и „евиденције које се морају по закону водити“ и

2) „евиденције које се морају по закону водити“ и „евиденције обраде података који се обрађују ради вођења регистара чије је вођење законом прописано“.

У упозорењу Повереника број 164-01-00036/2010-07 од 25. новембра 2010. није наведено да руковалац не води евиденцију о запосленима и евиденцију о зарадама запослених, које је дужан да води према Закону о евиденцијама у области рада („евиденције које се

морају по закону водити“), већ је указано на то да за те евиденције нису формиране евиденције о обради података у смислу члана 48. став 1. Закона о заштити података о личности, а у складу са Уредбом о обрасцу за вођење евиденције и начину вођења евиденције о обради података о личности.

Што се тиче члана 48. став 2. Закона о заштити података о личности и одредбе да руковалац није дужан да образује и води евиденције обраде података који се обрађују ради вођења регистара чије је вођење законом прописано, иста се не односи на евиденције које се морају по закону водити (а чија је сврха остваривање одређених права и обавеза), већ на оне збирке података у којима је сама сврха обраде података упис у регистар и формирање регистра, као што су нпр. матичне књиге, које представљају основне службене евиденције о личном стању грађана. Дакле, другим речима, руковалац није дужан да образује и води евиденцију обраде када је сврха обраде вођење законом утврђених регистара (катастар, регистри у Агенцији за привредне регистре, регистар адвоката, регистар патената).

Одредбом члана 49. став 1. Закона о заштити података о личности прописано је да је руковалац дужан да пре започињања обраде, односно успостављања збирке података достави Поверенику обавештење о намери успостављања збирке података заједно са подацима из члана 48. овог закона, као и о свакој даљој намераваној обради, пре предузимања обраде, и то најкасније 15 дана пре успостављања збирке података, односно обраде. Ставом 2. истог члана прописано је да се обавеза достављања обавештења из става 1. овог члана не односи на започињање обраде, односно успостављање збирке података у случају када је посебним прописом (по овоме није нужно да то буде закон) одређена сврха обраде, врста података који се обрађују, врсте корисника којима ће подаци бити доступни, као и време за које ће подаци бити архивирани. То значи да обавеза достављања обавештења о намери успостављања збирке података, као и о свакој даљој намераваној обради, постоји у случајевима када је правни основ за обраду података и успостављање збирке података слободно дат пристанак лица чији се подаци обрађују (као што је нпр. прикупљање података од лица која учествују у наградној игри). Ова обавеза не постоји када је посебним прописом одређена сврха обраде, врста података који се обрађују, врсте корисника којима ће подаци бити доступни, као и време за које ће подаци бити архивирани.

Обавеза је руковаоца података да направи евиденцију о обради за сваку збирку података која постоји у оквиру његовог делокруга рада. Повереник је надзорни орган над спровођењем и извршавањем Закона о заштити података о личности. Међутим, уколико постоји сумња у вези с тим да ли се неки скуп података сматра збирком података у

смислу овог закона, руковалац података се може обратити Поверенику са захтевом за давање мишљења, сходно члану 44. став 1. тачка 8. Закона о заштити података о личности.

Осим тога, какав ће бити назив збирке одређује руковалац (осим у случајевима када закон одређује организовање неке збирке и такође јој изричито додели име), с тим што називом треба што прецизније описати садржину збирке података.

Број:164-01-00036/2010-07 од 10. ДЕЦЕМБРА 2010. ГОДИНЕ

10. Однос права на слободан приступ
информацијама и права
на заштиту података о личности

10.1. ПРЕКОМЕРНА ОБРАДА ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ ПРИЛИКОМ ПОСТУПАЊА ПО ЗАХТЕВУ ЗА СЛОБОДАН ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА

Руководалац података је, поступајући по захтеву грађанина А. А. за слободан приступ информацијама од јавног значаја, извршио недозвољену обраду података о личности лица Б. Б. у смислу одредаба члана 8. тач. 6. и 7. Закона о заштити података о личности, јер је давањем копије аудио-снимка који представља оригинални записник са седнице Општинског већа од 7. јуна 2013. учинио доступним јавности податке о здравственом стању Б. Б. иако то није било неопходно за остваривање сврхе обраде – остваривање права јавности да зна.

Из упозорења Повереника:

У поступку надзора над спровођењем и извршавањем Закона о заштити података о личности у Општини Врњачка Бања, Повереник је утврдио следеће чињенично стање.

Б. Б., предузетник из Врњачке Бање, по спроведеном поступку лиценцијације од 5. априла 2013, као најповољнији понуђач за место К4 на локацији „Вила сан“, закључио је уговор о закупу са Општином Врњачка Бања. Б. Б. је тражио ослобађање од плаћања дела закупнине за закуп те јавне површине наводећи да због здравствених проблема није радио, односно користио локацију. Као доказ је приложио медицинску документацију. Огласом о јавном надметању бр. 350-55/13 од 1. априла 2013. предвиђено је, између осталог, да за случај необављања делатности до 30 дана због болести закупца, који доводи закупца у тешку економску ситуацију, општинско веће може одобрити ослобађање од плаћања накнаде у висини једне месечне рате закупа, у ком случају је купац у обавези да уз захтев достави одговарајућу документацију надлежне здравствене установе. Стручна служба Општине (Одељење за планирање и изградњу, инспекцијске, имовинско-правне и стамбене послове) доставила је захтев Б. Б., са приложеном документацијом, општинском већу ради одлучивања, уз предлог да општинско веће, након што се консултује са лицем медицинске струке које ће прегледати документацију и у случају да је документација одговарајућа, донети позитивну одлуку по захтеву Б. Б. Слушањем приложеног аудио-снимка са седнице општинског већа СО Врњачка Бања од 7. јуна 2013. утврђено је да је на тој седници једна од тачака дневног реда била и расправа о захтеву Б. Б. за ослобађање од плаћања дела закупнине за закуп јавне површине, те да је Б. Б. као доказе о основаности тог захтева приложио своју медицинску

документацију. Чланица општинског већа (лекарка по струци), читала је наглас ту медицинску документацију (шта је примио од лекова, да је прехлађен, од чега болују његови родитељи, на шта је алергичан, да је имао контузионе повреде, лабилну хипертензију, мигрену, да је ЕКГ налаз уредан, да су лабораторијски налази уредни и сл.), а потом је изнела своје мишљење о његовим налазима. Након расправе чланови општинског већа су закључили да је потребно да се предмет врати стручној служби ради прибављања дознака за боловање и допуне документације. Даље је утврђено да се ток сваке седнице општинског већа чува на хард-диску трајно и да представља оригинални записник са седнице. Аудио-снимак са седнице општинског већа, одржане 7. јуна 2013, на којој је једна од тачака дневног реда био и захтев Б. Б., учињен је доступним јавности у целости по основу захтева за слободан приступ информацијама од јавног значаја који је поднео грађанин А. А..

На основу наведеног чињеничног стања утврђено је да су повређене одредбе закона којим се уређује обрада података, због чега је Повереник на основу члана 56. став. 1. Закона о заштити података о личности упозорио Општину Врњачка Бања – општинску управу на неправилности у обради.

Информација од јавног значаја, у смислу члана 2. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, јесте информација којом располаже орган јавне власти, настала у раду или у вези с радом органа јавне власти, садржана у одређеном документу, а односи се на све оно о чему јавност има оправдан интерес да зна, при чему није битан носач информација (папир, трака, филм, електронски медији и сл.) на коме се налази документ који садржи информацију. Сходно томе, није спорно да информације садржане на аудио-снимцима са седница општинског већа Општине Врњачка Бања, као органа јавне власти а који представљају оригиналне записнике са тих седница, имају карактер информација од јавног значаја.

Одредбом члана 4. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја успостављена је законска претпоставка о оправданом интересу јавности да зна. Орган јавне власти може доказивати супротно поступајући по конкретном захтеву за приступ информацијама од јавног значаја, изузев када је реч о тзв. привилегованим информацијама које се односе на угрожавање, односно заштиту здравља становништва и животне средине, где постоји неопорива законска претпоставка о постојању оправданог интереса јавности да зна.

Право на слободан приступ информацијама од јавног значаја, према члану 8. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, може се изузетно подврћи ограничењима, и то само оним која су прописана тим законом, под условом да је то неопходно

у демократском друштву ради заштите од озбиљне повреде претежнијег интереса заснованог на Уставу или закону.

Из наведеног проистиче да је слободан приступ информацијама од јавног значаја правило, а да је ограничење тог права изузетак. Разлози могућег ограничења права на слободан приступ информацијама прописани су одредбама чл. 9. и 14. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја. Ти изузеци нису апсолутног карактера, што значи да њихово постојање не повлачи аутоматско искључење права на приступ информацијама, већ се захтева да се у сваком конкретном случају примени тзв. тест јавног интереса, прописан чланом 8. тог закона, а ради процене који интерес је претежнији у неком конкретном случају.

У конкретном случају, од Општине Врњачка Бања, по захтеву за слободан приступ информацијама, тражен је аудио-снимак са седнице Општинског већа од 7. јуна 2013. године. С обзиром на обим траженог документа, може се претпоставити да он садржи неке информације за које не постоји интерес јавности да их зна или постоји неки претежнији интерес од интереса јавности да их зна. То даље значи да је орган јавне власти дужан да процени које информације би у складу са чл. 9. и 14. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја могле бити ускраћене јавности, па да у односу на те информације у сваком конкретном случају, тј. у односу на сваку конкретну информацију, примени тзв. тест јавног интереса и да процени да ли постоји неки претежнији интерес због кога се, у складу с поменутиим чл. 9. и 14. Закона, а у вези са чланом 8. истог закона, информације, тј. делови информација морају ускратити. Уколико орган јавне власти процени да постоје такве информације, дужан је да приликом омогућавања приступа документима (у конкретном случају аудио-снимку са седнице општинског већа), у складу са чланом 12. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, заштити и учини недоступним оне информације за које не постоји интерес јавности да их зна или постоји неки претежнији интерес од интереса јавности да их зна.

Повереник, као орган надлежан да, између осталог, штити и право на заштиту података о личности, посебно води рачуна о томе да ли је орган јавне власти правилно применио члан 14. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, којим је прописано када се право јавности да зна може ускратити или ограничити у корист заштите права на приватност, као и изузетке од права на приватност. Наиме, право на заштиту података о личности елемент је једног од основних људских права – права на приватност. Сваком лицу је зајемчено право на заштиту података о личности у складу са Уставом и Законом о заштити података о личности.

Орган јавне власти, приликом омогућавања приступа документима који представљају информације од јавног значаја мора, у складу са чланом 12. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, да заштити и учини недоступним оне податке о физичким лицима (нпр. ЈМБГ, адреса и сл.) којима би могла бити повређена приватност лица на које се подаци односе у мери већој од оне која је неопходна да би се остварило право јавности да зна. Сходно томе, у конкретном случају орган јавне власти, Општина Врњачка Бања, био је дужан да пре уступања целокупног аудио-снимка са седнице општинског већа процени да ли постоји неки од изузетака од права на приватност прописаних чланом 14. тач. 1–3. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја који би оправдавао чињење доступним информација које се односе на здравствено стање Б. Б., тј. да процени да ли је у конкретном случају претежнији интерес јавности да зна те информације или право Б. Б. на приватност.

Како Општина Врњачка Бања није ценила чињеницу да ли податке о здравственом стању Б. Б. треба да учини доступним јавности, Повереник, као орган надлежан да штити оба права (право на слободан приступ информацијама од јавног значаја и право на заштиту података о личности), учинио је то уместо Општине и закључио да је Општина била дужна да заштити информације о здравственом стању Б. Б. пре него што је аудио-снимак са седнице општинског већа учинила доступним јавности, због чега је и дао упозорење.

Наиме, одређене категорије података о личности, које откривају најинтимније сфере људског бића, имају третман посебне категорије података и као такви уживају виши степен заштите, а услови за њихову обраду су строжи. Законом о заштити података о личности као нарочито осетљиви подаци о личности дефинисани су подаци који се односе на националну припадност, расу, пол, језик, вероисповест, припадност политичкој странци, синдикално чланство, здравствено стање, примање социјалне помоћи, жртву насиља, осуду за кривично дело и сексуални живот. Ови подаци се могу обрађивати само на основу слободно датог пристанка лица, који мора бити у писаној форми, осим уколико законом обрада није дозвољена ни уз пристанак. Изузетно, подаци који се односе на припадност политичкој странци, здравствено стање и примање социјалне помоћи, могу се обрађивати без пристанка лица само ако је то законом прописано (чл. 16. и 17. Закона о заштити података о личности).

Када документи, односно информације садржане у њима, садрже нарочито осетљиве податке о личности, они могу бити учињени доступним јавности по поднетом захтеву за слободан приступ информацијама од јавног значаја само изузетно – уколико би се у конкретном ситуацији доказало да постоји изузетно јак интерес јавности да се

оне обелодане, када интерес права јавности да зна претеже у односу на заштиту права на приватност, односно права на заштиту података о личности као елемента права на приватност. То подразумева неку од ситуација прописану поменутиим чланом 14. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, примера ради, да је лице на које се подаци односе својим понашањем, нарочито у вези са приватним животом, дало повод за тражење информације или да је евентуално дало пристанак да се информација учини доступном (који би у том случају морао бити дат у складу са одредбама чл. 16. и 17. Закона о заштити података о личности).

Приликом одлучивања о томе који ће се подаци о личности учинити доступним у поступку остваривања права на слободан приступ информацијама од јавног значаја треба поштовати начело сразмерности, које је једно од основних начела у области обраде података о личности, прописано одредбама члана 8. тач. 6. и 7. Закона о заштити података о личности.

Начело сразмерности подразумева да је дозвољено обрађивати само оне податке који су очигледно потребни и примерени за постизање сврхе обраде. При томе, обим података не сме бити прекомеран, могу се сакупљати и обрађивати само они подаци који су за постизање сврхе обраде неопходни. У конкретном случају сврха обраде података је била остваривање права јавности да зна. С тим у вези, питање је да ли би се у конкретном случају остварило право јавности да зна како органи локалне самоуправе врше своје послове и како доносе одлуке и да нису откривени подаци о здравственом стању Б. Б.. Ради давања одговора на то питање, Повереник је посебно ценио чињеницу да захтев Б. Б. за ослобађање од плаћања дела закупнине није усвојен, већ је предмет враћен стручној служби да достави потпуну документацију, неопходну за одлучивање по његовом захтеву. То даље значи да, будући да одлука није донета, Општина није ускраћена за било какве приходе. У таквој ситуацији не постоји ниједан разлог прописан одредбама члана 14. тач. 1–3. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја који би оправдавао постојање изузетака од права на приватност. Сходно томе, чињење доступним јавности података о здравственом стању Б. Б. било је непотребно и неподесно за остваривање сврхе обраде, што такву обраду чини недозвољеном у смислу члана 8. тач. 6. и 7. Закона о заштити података о личности, што даље значи да је Општина Врњачка Бања као орган јавне власти, али уједно и руковалац података, била дужна да у складу са чланом 12. Закона о слободном приступу информација од јавног значаја онемогући приступ информацијама које се односе на здравствено стање Б. Б.

Дакле, у конкретном случају, орган јавне власти, Општина Врњачка Бања – општинска управа, чинећи доступним аудио-снимак са седнице општинског већа Општине Врњачка Бања од 7. јуна 2013. по захтеву за слободан приступ информацијама од јавног значаја, вршио је прекомерну обраду података о личности Б. Б., у смислу члана 8. тач. 6. и 7. Закона о заштити података о личности, јер је јавности учинио доступним податке о здравственом стању Б. Б., иако то није било нужно, нити потребно за остваривање сврхе обраде – удовољење интересу јавности да зна како ради и одлучује општинско веће Општине Врњачка Бања, чији рад мора бити транспарентан. Чињење доступним података о здравственом стању Б. Б. било је у конкретном случају посебно непотребно, јер његов захтев за ослобађање од плаћања дела закупнине није усвојен, већ је предмет враћен стручној служби ради допуне документације.

Број: 164-00-00611/2013-07 од 4. ФЕБРУАРА 2014. ГОДИНЕ

11. Остало

11.1. ПОВЕРЕНИК НИЈЕ НАДЛЕЖАН ДА ЦЕНИ ВАЉАНОСТ ДОКАЗНОГ СРЕДСТВА У СУДСКОМ ПОСТУПКУ

Повереник није овлашћен да даје мишљење о дозвољености коришћења неког доказног средства (нпр. тонски или видео запис који је настао неовлашћено) у судском поступку и да се изјашњава да ли се на њему може заснивати судска одлука, да не би нарушио начело независности судства.

Из ОБРАЗЛОЖЕЊА ПОВЕРЕНИКА:

Адвокат је затражио мишљење Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности о томе да ли се тонски или видео запис који је настао неовлашћено може користити као доказно средство у парничном поступку, те да ли би извођењем оваквог доказа и заснивањем судске одлуке на њему дошло до кршења права на приватност.

Судови су самостални и независни државни органи који, у складу са чланом 1. Закона о уређењу судова („Службени гласник РС“, бр. 116/08, 104/09, 101/10, 31/11 – др. закон, 78/11 – др. закон, 101/11, 101/13, 106/15, 40/15 – др. закон и 13/16), штите слободе и права грађана, законом утврђена права и интересе правних субјеката и обезбеђују уставност и законитост, а суде на основу Устава, закона и других општих аката (када је то предвиђено законом), општеприхваћених правила међународног права и потврђених међународних уговора.

Правила о извођењу и оцени доказа прописана су законима који-ма се уређују судски поступци.

Одредбом члана 229. став 2. Закона о парничном поступку прописано је да суд одлучује који ће се докази извести ради утврђивања битних чињеница. Последишно, и оцена вредности доказног средства прибављеног на евентуално незаконит начин за утврђење чињеничног стања на ком ће се заснивати судска одлука, тј. пресуда, у искључивој је надлежности суда. У складу с тим, Повереник није овлашћен да даје мишљење о дозвољености коришћења неког доказног средства у судском поступку и да се изјашњава да ли се на њему може заснивати судска одлука да не би нарушио начело независности судства.

Број: 011-00-01797/2016-02 од 6. ДЕЦЕМБРА 2016. ГОДИНЕ

CIP - Каталогизација у публикацији -
Народна библиотека Србије, Београд

342.738(497.11)

ЗАШТИТА података о личности : ставови и мишљења повереника / [уредници Александар Ресановић, Славољупка Павловић]. – Београд : Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, 2017 (Београд : Службени гласник). – 122 стр. ; 23 см

Тираж 500. – Стр. 9–10: Уводна реч / Родољуб Шабић.

ISBN 978-86-919155-3-7

1. Ресановић, Александар [уредник]

а) Право на заштиту података о личности – Србија COBISS.
SR-ID 228739596

